

VILNIAUS UNIVERSITETAS

MEDICINOS FAKULTETAS

Patologijos, teismo medicinos ir farmakologijos katedra

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

Farmacijos studijų programa V kursas

***NERECEPTINIŲ VAISTŲ, TURINČIŲ ACETAMINOFENO, PARDAVIMO PROBLEMAS
LIETUVOS VAISTINĖSE***

Studentas (-ė): Ingrida Pinkevičienė _____

Studentas (-ė): Kristina Dranseikienė _____

Darbo vadovas: Lektorius Dr. Kostas Ivanauskas

Katedros vedėjas: _____

Darbo įteikimo data: 2017-____ - ____ Registracijos Nr. _____

2017

Studentų elektroninio pašto adresai: ingrid2x@gmail.com, eurokristina@gmail.com

TURINYS

TURINYS	2
SANTRAUKA.....	3
SUMMARY	5
SANTRUMPOS.....	7
ĮVADAS	8
DARBO TIKSLAS	10
DARBO UŽDAVINIAI.....	10
1. LITERATŪROS APŽVALGA.....	11
1.1. Istorija	11
1.2. Acetaminofeno suvartojimas įvairiose pasaulio šalyse	11
1.3. Veikimo mechanizmas.....	12
1.4. Acetaminofeno veiksmingumas.....	13
1.5. Vartojimas.....	13
1.5. Toksinis poveikis	14
2. TYRIMO METODAI IR APIMTIS	18
2.1. Tyrimo metodai.....	18
2.2. Tyrimo eiga.....	18
2.3. Tyrimo instrumentas	18
2.4. Statistinė duomenų analizė	19
3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS	20
3.1. Respondentų demografiniai duomenys.....	20
3.2. Vaistai vartojami peršalimo simptomams mažinti.....	22
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	53
Išvados	53
Pasiūlymai.....	54
LITERATŪROS SĄRAŠAS	55
PRIEDAI.....	59
1 priedas.....	59
2 priedas. Anketa	63

SANTRAUKA

Ingridos Pinkevičienės ir Kristinos Dranseikienės magistro baigiamasis darbas tema „Nereceptinių vaistų, turinčių acetaminofeno, pardavimo problemos Lietuvos vaistinėse“. Mokslinio darbo vadovas lektorius Dr. Kostas Ivanauskas. Vilniaus Universiteto, Medicinos fakulteto, Patologijos, teismo medicinos ir farmakologijos katedra, Vilnius 2016–2017.

Tikslas: Išsiaiškinti, išanalizuoti nereceptinių vaistų, turinčių acetaminofeno, pardavimo ir vartojimo problemas Lietuvos vaistinėse.

Metodika: Tyrimas atliktas Vilniaus miesto Žirmūnų mikrorajone bei Jonavos mieste nuo 2017 m. sausio mėn. iki 2017 m. kovo mėn. Tyrimui atlikti pasirinkome anoniminės apklausos metodą. Tyrime buvo analizuojami 357 užpildyti ir kriterijus atitinkantys klausimynai. Tyrimo imtis apskaičiuota naudojantis Raosoft imties skaičiuotuvu. Aprašomoji ir lyginamoji statistinė duomenų analizė atlikta SPSS (*angl. Statistical Package for Social Science*) programos 22 versija, o gautų rezultatų grafiniam pavaizdavimui naudota Microsoft Excel programa.

Rezultatai: Apklausoje dalyvavo 357 respondentai: 89 vyrai ir 268 moterys (atitinkamai 24,9 % ir 75,1 %). Didžiausia dalis tiriamųjų buvo amžiaus grupėje nuo 31 iki 40 metų (30,8 %). Daugiau nei pusė apklaustųjų turėjo aukštąjį universitetinį išsilavinimą: 51,8 %. Dauguma tyrimo dalyvių buvo dirbantys (81,2 %). Kad per didelę Paracetamolio dozė gali būti kenksminga, žinojo dauguma (83,5 %) tyrimo dalyvių. Tik mažuma respondentų (10,4 %) žinojo, kokia yra maksimali rekomenduojama Paracetamolio dozė suaugusiems per parą. Esant aukštai temperatūrai, dauguma apklaustųjų (72,3 %) nurodė, jog vartoja Paracetamolį, trečdalis jų (33,3 %) vartojo Ibuprofeną, Aspiriną vartojo tik 14,3 %. Apklausoje duomenimis dažniausiai pasirenkamas kompleksinis vaistas nuo peršalimo su acetaminofenu – Theraflu (33,3 %). Tyrimo duomenimis, dažniausiai vartojamas vaistas esant galvos skausmui, buvo Citramonas, Citramonas forte, Neocitramonas. Juos rinkosi 27,7 % respondentų. Atlikus tyrimą, pastebėta, kad skirtingo amžiaus pacientams renkantis vaistus su Paracetamoliu svarbią reikšmę turėjo šio vaisto kaina ($p > 0,05$). Vaistus su Paracetamoliu dėl prieinamos kainos dažniausiai rinkosi vyresni nei 61 metų pacientai (jų dalis – 37,8 %). Tyrimo duomenų analizė parodė, kad Paracetamolį bei sudėtinius vaistus su Paracetamoliu beveik pusė pacientų (48,7 %) pasirenka vartoti savo nuožiūra, 38,7 % šių vaistų įsigyja rekomendavus vaistininkui, o 28,3 % – paskyrus gydytojui. Be paskirtų vaistų nuo peršalimo, respondentai vartojo papildomai įsigytus vaistus (48,5 %). Iš jų 46,88 % rinkosi vaistus su Ibuprofenu, o su Diklofenaku – 45,31 %.

Išvados:

1. Didžioji dalis apklaustųjų vartoja vaistinius preparatus su acetaminofenu. Dažniausiai juos renkasi galvos, dantų skausmams bei aukštai temperatūrai mažinti. Peršalimo simptomams gydyti pacientai vartoja sudėtinius vaistus su acetaminofenu.
2. Šios apklausos rezultatai parodė, kad pirkdami vaistus nuo peršalimo 66,7 % pacientų prašo vaistininko patarimo. 48,5 % jų perka gydytojo rekomenduotus vaistus, 45,9 % – prašo anksčiau vartotų vaistų. 22,4 % pacientų renkasi vaistus, kuriems tuo metu taikoma akcija.
3. Vyrai dažniau nei moterys rinkdamiesi vaistus nuo peršalimo pasiklovė reklama televizijoje ar radijuje (vyrų dalis – 18 %, o moterų – 4,1 %).
4. Beveik pusė respondentų (48,5 %) nuo peršalimo gydos ne vien tik gydytojo paskirtais vaistais. Iš jų 42,2 % kartu vartoja maisto papildus, o 21,8 % homeopatinius preparatus.

SUMMARY

Ingrida Pinkevičienė ir Kristina Dranseikienė master's thesis: *Sales Problems of Non-Prescription Drugs Containing Acetaminophen in Lithuanian*. Research lecturer P. Kostas Ivanauskas. Vilnius University, Faculty of Medicine, Department of Pathology, Forensic Medicine and Pharmacology – Vilnius 2016 - 2017.

The aim: to find out the sales problems of non-prescription drugs containing acetaminophen in Lithuanian.

Methodology: the research was carried out in Vilnius Žirmūnai neighborhood and Jonava since January 2017 until March 2017. The method of anonymous survey was chosen to carry out the research. 357 filled in and eligible questionnaires were analysed. The survey sample was calculated using Raosoft survey sample calculator. Descriptive and comparative statistical data analysis was completed using SPSS (*Statistical Package for Social Science*) software version 22.

Result: 357 respondents participated in the survey: 89 men and 268 women (24.9 per cent and 75.1 per cent). The largest proportion of the respondents were in the age group from 31 to 40 years (30.8 per cent). Majority of the respondents had a degree of higher education (51.8 per cent). Most of the survey participants were employed (81.2 per cent). Majority (83.5 per cent) of survey participants knew too big dose of Paracetamol could be toxic. Only some respondents (10.4 per cent) knew the maximum daily dose of this medicine for adults. The majority of respondents (72.3 per cent) indicated that taking Paracetamol, a third of them (33.3 per cent) treated with Ibuprofen, Aspirin was use 14.3 per cent at high temperature. According to the survey most commonly used cold medications with acetaminophen was Theraflu (33.3 per cent). According to the survey, the most commonly used medicine in headache was Citramon, Citramon forte, Neocitramonas. they noted more than a fifth of respondents (27.7 per cent). They were chosen by 27.7 per cent of respondents. Survey showed that price was significant driver ($p > 0.05$). Medication with Paracetamol for affordable prices tend to prefer older than 61 years were (their share - 37.8 per cent.). The study data showed that Paracetamol and compound medication with Paracetamol prefer to use their own discretion almost half of the patients (48.7 per cent), 38.7 per cent of the medicines purchased on a recommendation from the pharmacist, and 28.3 per cent - appointed doctor. In addition to drugs prescribed for colds, respondents received additional medicines obtained (48. per cent). 46.88 per cent of these, chose the medicines with ibuprofen and with Diclofenac - 45.31 per cent.

Conclusions:

1. The majority of the respondents used the medicines with acetaminophen. Usually they preferred it for reduction of headache, toothache and high-temperature. To treat cold symptoms, patients used multiple medications with acetaminophen.
2. The survey results showed that 66.7 per cent of patients asked for advice of pharmacist, 48.5 per cent of them bought with doctor recommendation, 45.9 per cent requests previously taken. 22.4 per cent of patients prefer drugs which are reduced price action.
3. Men are more likely rely on advertising on television or radio than women when choosing medicines for colds (men – 18 per cent, and women - 4.1 per cent).
4. Almost half of the respondents (48.5 per cent) together with doctor's prescribed medication consumed dietary: supplements 42.2 per cent, and 21.8 per cent of homeopathic medicines.

SANTRUMPOS

PSO – Pasaulio sveikatos organizacija

SPSS – programinis paketas skirtas socialiniams mokslams (angl. Statistical Package for the Social Science)

Proc. – procentas

JAV – Jungtinės Amerikos Valstijos

ATC - anatomicinė-terapinė-cheminė klasifikacija

DDD – nustatyta paros dozė

COG – ciklooksigenazė

CYP - citochromas P450

NAPKI - N-acetil-p-benzokvinoniminas

GSH – gliutationas

UDF – gliukuroniltransferazė

INR - protrombino aktyvumo reikšmės apskaičiuotas tarptautinis sunormintas santykis

$C_{\max}$ - maksimali vaisto koncentracija kraujo serume

$T_{\max}$ - laikas, per kurį vaistas pasiekia maksimalią koncentraciją kraujo plazmoje

IVADAS

Acetaminofenas (paracetamolis) – pirmo pasirinkimo vaistas kaip analgetikas ir antipiretikas. Acetaminofenas – vienas labiausiai žinomų vaistų visame pasaulyje. Pagal Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomendacijas, tai pirmo pasirinkimo vaistas gydant ūmų skausmą [1].

Šis preparatas plačiai vartojamas tiek vienas, tiek deriniuose su kitomis vaistinėmis medžiagomis. Skiriant acetaminofeną terapinėmis dozėmis, nepageidaujamas šalutinis poveikis pasireiškia gana retai, todėl acetaminofenas yra pirmo pasirinkimo preparatas pediatrijoje, nėščiosioms, maitinančioms, sergantiems bronchine astma sukelta aspirino, esant kraujavimų rizikai iš virškinamojo trakto, vyresnio amžiaus žmonėms, sergant osteoartritu bei neuždegiminėmis skeleto-raumenų ligomis [2].

Didžioji dalis vaistų su acetaminofenu yra nereceptiniai. Juos nesudėtinga įsigyti. Panašios sudėties vaistinių preparatų su acetaminofenu vartojimas vienu metu, pvz: nuo peršalimo, skausmo ar temperatūros, gali turėti neigiamas pasėkmes. Lietuvoje registruota apie 60 skirtingų vaistinių preparatų pavadinimų su acetaminofenu. Iš jų virš 50 nereceptinių vaistų: apie 20 gryno acetaminofeno ir virš 30 acetaminofeno derinių (1 priedas) [3].

Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba atliko parduotų vaistų pakuočių analizę. 2016 metais buvo parduota 72 273 391 vaistų pakuočių, o 2015 metais – 72 332 200 vaistų pakuočių. Vaistų suvartojimo tendencijos išlieka panašios [4].

Racionalus receptinių ir nereceptinių preparatų įsigijimas bei jų naudojimas – svarbus uždavinys šiuolaikinėje visuomenėje. Vaistų suvartojimui įvertinti naudojama Pasaulinės sveikatos organizacijos (PSO) rekomenduojama ATC/DDD metodologija (ATC – anatominė-terapinė-cheminė klasifikacija, DDD – nustatyta paros dozė). Apžvalga apima visas anatomines terapines chemines grupes. Vaistų suvartojimas nurodytas nustatytų paros dozių skaičiumi, tenkančiam 1000 gyventojų per parą (DDD/1000/d). Lietuvoje 2016 metais acetaminofeno suvartota: 2,645 DDD /1000 gyventojų per dieną, o acetaminofeno derinių - 5,208 DDD/1000 gyventojų per dieną. Palyginus 2015 m. ir 2016 m., acetaminofeno pardavimai išlieka panašūs. 2015 metais Lietuvoje suvartota acetaminofeno: 2,584 DDD/1000 gyventojų per dieną ir acetaminofeno derinių – 5,229 DDD/1000 gyventojų per dieną [5].

Neracionalus ir gausus vaistinių preparatų vartojimas glaudžiai susijęs su vaistų šalutiniais poveikiais, jų nesuderinamumu. Ne išimtis ir vaistai su acetaminofenu (paracetamoliu) bei jų deriniai su kitais vaistais. Piktnaudžiaujant vaistais, vartojant juos neteisingu dažnumu ar ne pagal paskirtį, vartojant tarpusavyje nesuderinamus vaistus, didėja

apsinuodijimų rizika. 2015 m. nuo išorinių priežasčių mirė 3 208 asmenys, 481 asmuo mirė dėl apsinuodijimų [6].

Pagal Higienos instituto sveikatos informacijos centro pateiktus duomenis, tyčinių apsinuodijimų medikamentais, biologinėmis ir cheminėmis medžiagomis (X60-X69 aplinkybės kodas) per 2015 metus buvo 5235 atvejai, iš jų 23 baigėsi mirtimi. Apsinuodijimų medikamentais, biologinėmis ir cheminėmis medžiagomis, kai ketinimas nepatikslintas (Y10-Y19 aplinkybės kodas) per tuos pačius metus buvo 136 atvejai, iš kurių mirtimi baigėsi 37 [6].

Anglijoje ir Velse per 2015 metus mirė 197 asmenys nuo acetaminofeno ir jo derinių. Ši tendencija išliko per penkerius metus stabili. Apie 66 proc. mirčių susiję su gryno acetaminofeno vartojimu, o kita dalis su acetaminofeno deriniais, iš kurių dažniausias junginys su kodeinu (Co-codamol vaistiniu preparatu) [7].

Siekiant mažinti apsinuodijimų dažnumą ir sunkumą, būtina diegti prevencines sistemas. Svarbi bendradarbiavimo funkcija tarp gydytojo, vartotojo ir farmacijos specialisto. Suprantama informacija apie ligas, vartojamų vaistų racionalus vartojimas – svarbūs žingsniai visuomenės švietime bei gyvenimo kokybės gerinime.

DARBO TIKSLAS

Išsiaiškinti, išanalizuoti nereceptinių vaistų, turinčių acetaminofeno, pardavimo ir vartojimo problemas Lietuvos vaistinėse.

DARBO UŽDAVINIAI

1. Nereceptinių vaistų su acetaminofenu suvartojimas Lietuvoje. Palyginimas su kitomis pasaulio šalimis.
2. Įvertinti pacientų, perkančių nereceptinius vaistus su acetaminofenu, pasirinkimo aspektus.
3. Apžvelgti toksines nereceptinių vaistų su acetaminofenu dozes, racionalų jų vartojimą, sąveika su kitais vaistiniais preparatais, maisto papildais, alkoholiu, perdozavimo prevencija.

1. LITERATŪROS APŽVALGA

1.1. Istorija

Acetaminofenas – paraaminofenolio darinys, kuris mažina padidėjusią kūno temperatūrą bei skausmą. Farmakoterapinė grupė – nervų sistemą veikiančys vaistai, analgetikai, ATC kodas – N02BE01 [8].

Acetaminofenas, dar kitaip paracetamolis - dažnai naudojamas vaistas silpnam ir vidutiniam skausmui bei pakilusiai temperatūrai mažinti [9].

Ši medžiaga pirmą kartą buvo susintetinta 1877 m. Klinikinis farmakologas Joseph von Mering išbandė acetaminofeną gydymas pacientus dar 1887 m.. 1953 m. FDA (Food and Drug Administration) užregistravo šį preparatą JAV. Iš pradžių acetaminofenas buvo parduodamas griežtai pagal receptus. Nuo 1960 m. įvairių vaistinių preparatų (tiek grynų , tiek sudėtinių) , į kurių sudėtį įeina acetaminofenas, galima įsigyti be recepto. Tai yra vienas iš dažniausiai vartojamų analgetikų antipiretikų pasaulyje. Gaminamas granulėmis, milteliais, tabletėmis ir žvakutėmis (paracetamolio kiekis juose yra nuo 80-1000mg), yra geriamasis tirpalas (30mg/ml), geriamoji suspensija (120mg/5ml ir 240mg/5ml) ir infuzinis tirpalas(10mg/ml) [10].

1.2. Acetaminofeno suvartojimas įvairiose pasaulio šalyse

Lyginant Danijos, Slovėnijos ir Australijos acetaminofeno suvartojimą, daugelyje jų pastebimas kasmetinis pardavimo augimas. Didžiausias šio vaistinio preparato suvartojimas buvo stebimas Australijoje, kur 2010 m. acetaminofeno suvartojimas siekė 25,80 DDD/1000gyv./per dieną ir buvo 23,78 % didesnis nei 2008 m. [11].

Lyginant su kitomis šalimis, daug acetaminofeno suvartojama Danijoje, kur 2012 m. nurodomas 65,91 DDD/1000gyv./per dieną suvartojimas. Lyginant 2008m. ir 2012 m. šis rodiklis padidėjo 5,27 % [12].

Slovėnijoje palygintas vaistinių preparatų su acetaminofenu suvartojimas 2007 ir 2011 m. Gryno acetaminofeno 2011 m. buvo suvartota 5,54 DDD/1000gyv./per dieną (13,75 % daugiau nei 2007 m.) , o acetaminofeno kartu su kitomis veikliosiomis medžiagomis vartojimas nėra dažnas – 0,04 DDD/1000gyv./per dieną [13].

Bendradarbiaujant trijų Baltijos šalių vaistų agentūrų specialistams, buvo atlikta vaistų suvartojimo analizė. Perengtas bendras leidinys “2013-2015 m. vaistų suvartojimo Baltijos valstybėse statistika”. Leidinyje pateikiami duomenys apie Baltijos šalyse suvartotus vaistus per trejus metus [14].

Duomenys rodo, jog bendras vaistų suvartojimas per šį laikotarpį padidėjo visose trijose Baltijos šalyse. Gryno acetaminofeno 2013-2015 m. suvartojimas tiek Estijoje, tiek Latvijoje padidėjo. Lietuvoje 2013 m. suvartota acetaminofeno 3,32 DDD/1000 gyventojų/per dieną, o 2014 m. suvartojimas sumažėjo ir siekė 2,25 DDD/1000 gyventojų/per dieną ir 2015 m. 1% pakilo ir siekė 2,58 DDD/1000 gyventojų/per dieną. Estijoje žmonės labiau pirkė gryną acetaminofeną, o Latvijoje truputį daugiau acetaminofeno derinius su kitomis vaistinėmis medžiagomis. Tuo tarpu Lietuvoje dvigubai daugiau parduodama vaistinių preparatų derinių su acetaminofenu [14].

1.3. Veikimo mechanizmas

Tikslus acetaminofeno veikimo mechanizmas nėra iki galo ištirtas. Acetaminofenas yra silpnas ciklooksigenazės – 1 (COG 1) ir ciklooksigenazės -2 (COG -2) inhibitorius periferiniuose audiniuose. Žinoma, jog jis slopina fermentą ciklooksigenazę (COG) ir prostaglandinų gamybą. Manoma, kad acetaminofenas inhibuoja ir ciklooksigenazę – 3 (COG -3), tai COG – 1 genetinis variantas, kuris randamas smegenų žievėje. Acetaminofenas praeina pro hematoencefalinį barjerą. Centrinėje nervų sistemoje slopina COG - 2 ir COG – 3, todėl veikia antipiretiškai ir analgetiškai. Acetaminofeno periferinis uždegimą mažinantis poveikis labai silpnas. [15].

Jeigu vartojami sudėtiniai preparatai, kuriuose yra medžiagų, veikiančių skirtingais mechanizmais, gali pasireikšti sinerginis analgetinis ir antipiretinis poveikis. Acetaminofeno deriniai kartu su kofeinu bei aspirinu sustiprina analgetinį poveikį [16].

Kadangi neveikia trombocitų funkcijos, šis vaistas neturi įtakos tiesioginiam kraujo krešumui. Tačiau mažindamas kraujo krešėjime dalyvaujančių faktorių sintezę kepenyse, didina antikoaguliantų veiksmingumą ir kraujavimo galimybę. Toks poveikis pasireiškia, jei acetaminofeno vartojama ilgai ir ne mažesnė, kaip 2 g paros dozė [17].

Acetaminofenas neslopina urikozurinių medžiagų veikimo, todėl tinka esant podagrai. Vartojamas kaip skausmą malšinantis vaistas, esant alergijai aspirinui bei negalintiems naudoti salicilatų [18].

1.4. Acetaminofeno veiksmingumas

Craig M., Jeavons R ir kt. lygino acetaminofeno veiksmingumą su kitais standartiniais NVNU (įskaitant diklofenaką, ibuprofeną, ketorolaką), tramadoliu ir 10mg morfino hidrochloridu leidžiamu į veną, pooperacinių skausmų slopinimui. Skiriamas vienas ar deriniuose su prieš tai minėtais vaistais [19].

Apfel CC, Turan A, Souza K ir kiti atliko tyrimą apie acetaminofeno vartojimą po įvairių chirurginių intervencijų. Kadangi acetaminofenas pasižymi plačiu skausmą mažinančiu poveikiu, jis gali būti vartojamas vietoj opioidinių analgetikų arba kartu su jais, skiriant opioidinius analgetikus mažesnėmis dozėmis. Vartojant acetaminofeną, išvengiama tokių šalutinių poveikių kaip pykinimas, vėmimas, obstipacijos ir pripratimas opioidiniams analgetikams [20].

Acetaminofenas dažnai naudojamas deriniuose su kitais vaistiniais preparatais: ibuprofenu, aspirinu, kofeinu, propifenazonu, kodeinu. Taip siekiama sustiprinti analgetinį poveikį, esant migreniniam ar įtampos galvos skausmui [21].

Acetaminofenas dažniausiai įeina į sudėtinių vaistų nuo peršalimo sudėtį. Deriniai su fenilefrinu ir chloramfenaminu efektyviai ir saugiai mažina peršalimo simptomus [22].

1.5. Vartojimas

Acetaminofenas skiriamas karščiavimui mažinti visų amžiaus grupių žmonėms. Tai vienas svarbiausių vaistų mažinant lengvą ir vidutinio stiprumo skausmą, kai nereikia slopinti uždegimo, pavyzdžiui: galvos, dantų, raumenų skausmus, skausmą po operacijų [1].

Acetaminofenas pirmo pasirinkimo vaistas žmonėms, kurie yra alergiški acetilsalicilo rūgščiai arba tiems, kas jos netoleruoja, sergantiems opalige, hemofilija. Acetaminofenas skiriamas vaikams karščiavimui mažinti ir skausmui slopinti, susirgus virusinėmis infekcinėmis ligomis [18].

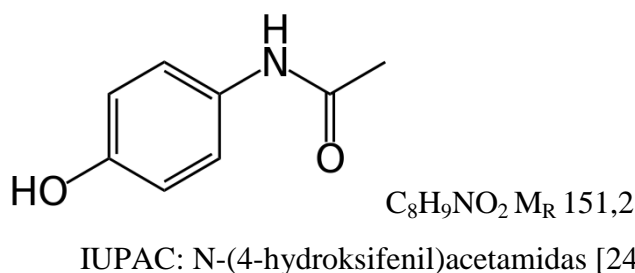
Pagal daugumos gamintojų rekomendacijas vienkartinė dozė 12 metų vaikams ir suaugusiems yra 500-1000mg acetaminofeno, kurią galima vartoti ne dažniau, kaip kas 4-6val. Dozę vaikams apskaičiuojama, atsižvelgiant į vaiko kūno masę ir amžių (po 10mg/kg kūno masės kas 4-6 valandas ir suvartoti ne daugiau kaip 4 tokias dozes per parą) [23]. Gydyti galima ne ilgiau kaip penkias dienas. Įrodyta, kad tokia gydymo trukmė ir rekomenduojamos acetaminofeno dozės gerai toleruojamos ir saugios [23].

Acetaminofenas yra saugus vartoti nėštumo metu ir maitinant krūtimi terapinėmis dozėmis, paskyrus gydytojui, esant aukštai temperatūrai ar nuo skausmo. Tik nedidelis kiekis patenka į motinos pieną. Bendras acetaminofeno klirensas padidėja gimdymo metu (įskaitant Cezario pjūvį) lyginant jo kiekį po 10-15 savaičių po gimdymo, kai acetaminofeno klirensas yra gerokai mažesnis, negu sveikų savanorių tiriamųjų. Padidėjęs bendras acetaminofeno klirensas gimdymo metu yra paaiškinamas neproporcingai padidėjusiu gliukuronidacijos klirensu, dėl to proporcingai didėja tiek jo oksidacijos klirensas, tiek ir nepakitusio acetaminofeno [1].

1.5. Toksinis poveikis

Acetaminofenas yra nenarkotinis analgetikas. Vienas ar mišiniuose jis naudojamas skausmo ir pakilusios kūno temperatūros mažinimui [8]. Acetaminofenas įeina į daugelio nereceptinių vaistų nuo peršalimo sudėtį (1 priedas) [3].

Acetaminofeno struktūrinė ir cheminė formulės:

Acetaminofeno absorbcija priklauso nuo skrandžio ištuštėjimo greičio. Išgėrus jis pradeda veikti per 30min. ir veikia 4-6val. [18].

Vaisto koncentracija kraujo plazmoje 5-20 mcg/ml (C_{max}) susidaranti po vienkartinės 500mg dozės pasiekiami po 30-60min. nuo vaisto pavartojimo. (pailginto veikimo formų – po 1-2val.). Acetaminofenas nežymiai jungiasi su plazmos baltymais. Apie 90% cirkuliuoja laisvas sisteminėje kraujotakoje. Pusinės eliminacijos laikas priklauso nuo kepenų bei inkstų būklės ir gali svyruoti nuo 1,6 iki 2,4 valandos [1].

Acetaminofeno metabolizmas priklauso nuo amžiaus ir suvartotos vaisto dozės. Didelė jo dalis yra metabolizuojama žarnyno sienelėse ir kepenų ląstelėse hepatocituose [1].

Daugiausia acetaminofeno yra metabolizuojama konjugacijos su gliukuronidais (60 %) ir sulfatais (35 %) būdais. Maždaug 15 % išgertos dozės metabolizuojama kepenyse, veikiant citochromo P450 fermentams. Galutiniai neaktyvūs, netoksiški metabolizmo produktai gerai tirpsta vandenyje ir šalinami per inkstus su šlapimu. Vartojant gydomąją dozę, per pirmą parą po pavartojimo pasišalina 90-100 % suvartotos dozės. Apie 10 % acetaminofeno yra oksiduojamas į 3-hydroxy-acetaminofeną (citochromo P450(CYP) 3A4, 2E1 ir 1A2) ir metabolizmo metu

kepenyse atsiranda tarpinis produktas N-acetil-p-benzokvinoniminas (NAPKI). Jis pasižymi toksiniu poveikiu. Naudojant acetaminofeną terapinėmis dozėmis, NAPKI pusinės eliminacijos periodas yra trumpas, nes jis greitai jungiasi su gliutationu (GSH) ir neaktyvus, netoksiško metabolito pavidalu pasišalina su šlapimu [25]

Esant kepenyse pakankamam gliutatioo kiekiui, hepatotoksinio poveikio nebūna. Perdozavus acetaminofeno, suaktyvėja NAPKI sintezė, o badaujant ar piktnaudžiaujant alkoholiu, sumažėja gliutatioo atsargos. Ilgai ir didelėmis dozėmis vartojant acetaminofeną, kepenyse gliutatioo atsargos mažėja greičiau, nei atsistato, todėl gali kauptis reaktyvusis toksinis metabolitas. Jis reaguoja su ląstelės baltymais ir negrįžtamai pažeidžia kepenų ląsteles. o ilgai vartojant gali pažeisti ir inkstus. Geriant dideles acetaminofeno dozes (didesnes kaip 8-10 g), gliutatioo atsargos kepenyse išsenka ir NAPKI sąveikauja su kepenų ląstelėmis makromolekulėmis. Išsekus gliutatioo atsargoms, kepenų ląstelės tampa jautresnės oksidaciniam stresui ir apoptozei. Dėl to hepatocitai suyra ir pasireiškia kepenų nekrozė [26].

Kepenų pažeidimą gali sukelti 7- 8 g šio vaisto. Išgerta 15 g acetaminofeno dozė gali būti mirtina. N-acetilcisteinas yra acetaminofeno priešnuodis. Apsinuodijus acetaminofenu, N-acetilcisteino reiktų išgerti arba suleisti kuo greičiau (per 8-10 val. po apsinuodijimo). N-acetilcisteinas, būdamas gliutatioo pirmtaku, didina su gliutatioo susijungusio NAPKI kiekį, nemetabolizuoto acetaminofeno konjugaciją su sulfatais, slopina uždegimą ir veikia kaip antioksidantas. Didina azoto oksido koncentracijas ir taip gerina mikrocirkuliaciją, padidindamas periferinių audinių aprūpinimą deguonimi. Aktyvintoji anglis, kolestiraminas taip pat vartojami acetaminofeno perdozavimo atveju [1].

Acetaminofenas yra biotransformuojamas kepenų fermentų citochromo P450 sistemos bei jo izoformų CYP2E1, CYP3A4, CYP1A2, CYP2D6 [27].

Kai kurie vaistiniai preparatai gali keisti $t_{1/2}$, T_{max} , C_{max} , ir AUC rodmenis. Metoklopramidą, natrio vandenilio karbonatą didina acetaminofeno poveikį, nes greitina jo absorbciją. Vaistinio preparato poveikis net 60 % mažina acetaminofeno T_{max} , tačiau bendrojo klirensa nekeičia [1].

Aktyvintoji anglis, kolestiraminas, antidepresantai ir narkotiniai analgetikai lėtina skrandžio išsistūtinimą bei acetaminofeno absorbciją ir mažina poveikį [1].

Kai kurie vaistiniai preparatai gali turėti poveikį paracetamolio biotransformacijai. Sukelti poveikį pirmai hepatinei biotransformacijos fazei – citochromo CYP450 (CYP2E1, CYP3A4 ir CYP1A2) izofermento sistemai ir antrai konjugacijos (gliukuronidų ir sulfatų susidarymo) fazei, keičia acetaminofeno ir metabolito N - acetil-p- benzochinonimino (NAPKI) kiekį [27].

Omeprazolas - manoma, kad jo poveikis didinantis žmogaus hepatocitų CYP450 1A2 aktyvumą, gali didinti NAPKI susidarymą ir acetaminofeno hepatotoksinį poveikį, tačiau klinikinių tyrimų metu minėtas poveikis nepasireiškė [3].

Karbamazepinas - šis vaistinis preparatas yra citochromo P450 (CYP) 3A4 induktorius. Vaistinis preparatas pats gali sukelti netikėtą hepatotoksinį poveikį. Pacientų nuo epilepsijos vartojančių karbazepino ar difenilhidantoino farmakokinetikos tyrimo metu buvo nustatytas padidintas NAPKI (acetaminofeno ir merkaptio šlapimo rūgšties metabolito) formavimasis. Kitų gerai kontroliuojamų tyrimų metu karbamazepinas acetaminofeno biotransformacijos pokyčių nesukėlė [3].

Pagrindinis acetaminofeno biotransformacijos ir šalinimo būdas - kepenyse veikiant fermentams UDF-gliukuranyltransferazėms, sulfotransferazėms, bei gliutation-S-transferazei, molekulės yra jungiamos su gliukurono ar sieros rūgštimis, arba GSH. Šių fermentų dėka susidaro netoksiški junginiai, kurie yra pašalinami iš organizmo.

1 g acetaminofeno apytiksliai 22 % didina etinilestradiolio C_{max} , nes acetaminofenas konkurenciniu būdu slopina steroidinio žiedo sulfatacijos procesą, tačiau klinikinė sąveikos svarba nenustatyta [28].

Nustatyta, kad izoniazido poveikis CYP450 pasireiškia dvejopai. 7 paras vartojant izoniazido ir acetaminofeno hepatotoksini poveikio galimybė nedidėja, kadangi izoniazidas maždaug 70% mažina acetaminofeno biotransformaciją ir NAPKI susidarymą. Kartu su acetaminofenu ilgai vartojama kartotinė izoniazido dozė aktyvuoja CYP450, tačiau hepatotoksinis poveikis gali pasireikšti tik nutraukus izoniazido vartojimą ir vaistiniam preparatui visiškai pasišalinus iš organizmo. Gydant tuberkuliozę, atsiranda rizika pažeisti kepenis. Kepenų pažeidimai labiau tikėtini tuomet, jei asmuo piktnaudžiauja alkoholiu arba yra užsikrėtęs hepatitu C. Jei skauda galvą, sąnarius, raumenis, kyla temperatūra, geriau rinktis kitus skausmą malšinančius vaistus, pvz.: ibuprofeną arba aspiriną. [29].

Manoma, kad acetaminofenas keičia tarptautinio normalizuoto santykio (INR) rodmenis. Jeigu jo reikšmė didesnė negu 4,0, didėja kraujavimo pavojus. Šie teiginiai buvo patvirtinti tyrimų su sveikais žmonėmis metu. Acetaminofeno ir geriamųjų antikoagulantų sąveikos mechanizmas neaiškus. Manoma, kad jame dalyvauja CYP1A2 ir CYP2C9, kurie skaldo abu varfarino izomerus. Tuo tarpu CYP1A2 biotransformuoja tik maždaug 10 % acetaminofeno, o CYP2C9, kuris yra pagrindinis varfarino biotransformacijoje, acetaminofeno biotransformacijoje nedalyvauja. Pacientams, vartojantiems kraujo krešėjimą mažinančių vaistinių preparatų ir acetaminofeną, reikia nuolat stebėti INR rodmenis [30].

Rizikos grupei priskiriami alkoholiu piktnaudžiaujantys asmenys. Teigiama, kad net vartojant 2,5–4 g paracetamolio per parą, alkoholikams arba dažnai jo vartojantiems

asmenims (vyrams per parą išgeriant nuo 700 ml alaus ar 200 ml vyno, o moterims –dvigubai mažesnį alkoholio kiekį), per trumpą laikotarpį gali išsivystyti stiprus kepenų pažeidimas. Tai vadinama paracetamolio-alkoholiniu sindromu [31]

Lėtinio alkoholizmo atveju stiprėja acetaminofeno hepatotoksinis poveikis. Lėtinis alkoholizmas didina acetaminofeno toksinio poveikio pavojų, kuris gali pasireikšti net vartojant terapines jo dozes [31].

Ilgai vartojant acetaminofeno kartu su NVNU, gali padidėti nepageidaujamo poveikio inkstams rizika. Aspirinas kartu su acetaminofenu įeina į sudėtinių vaistų nuo skausmo (galvos, raumenų, dantų) sudėtį. Šiuos vaistus vartojant su kitais, panašios sudėties vaistiniais preparatais, būtina atkreipti dėmesį į sudedamąsias dalis. (žiūrėti 1 priedą). Nuo to priklauso kaip dažnai bus vartojami vaistai, siekiant išvengti šalutinių poveikių [3].

2. TYRIMO METODAI IR APIMTIS

2.1. Tyrimo metodai

Atliekant tyrimą, apie nereceptinių vaistų, turinčių acetaminofeno, pardavimo problemas Lietuvos vaistinėse, buvo naudojami šie tyrimo metodai:

1. Teorinės analizės metodas. Apžvelgtos ir aprašytos mokslinės publikacijos ir tyrimai susiję su magistriniame darbe nagrinėjama tema.
2. Empiriniai analizės metodai. Paruoštos ir surinktos anoniminės apklausos anketos. Atlikta respondentų kiekybinė apklausa, norint įvertinti jų žinias apie nereceptinius vaistus su acetaminofenu, jų vartojimą, šalutinius poveikius bei suderinamumą su kitais vaistais.
3. Statistiniai tyrimo metodai. Atlikta gauta duomenų analizė, naudojant SPSS (*angl. Statistical Package for Social Science*) programos 22 versiją, o rezultatų grafiniam pavaizdavimui naudota Microsoft Excel programa.

2.2. Tyrimo eiga

Tyrimo pradžioje buvo nustatyti tyrimo tikslai ir suformuluoti uždaviniai. Anketos buvo pildomos Vilniaus miesto Žirmūnų mikrorajono bei Jonavos miesto gyventojų. Atlikto tyrimo metu imtis apskaičiuota naudojant Raosoft imties 28 skaičiuotuvą su galima 94,07 proc. tikimybe ir 0,05 paklaida [32]. Šie reikalavimai kiekybiniuose tyrimuose reprezentatyvumo požiūriu laikomi patikimais. Populiacijos dydis 75209 pacientų. Tyrimo metu buvo išdalinta 360 anketų, 7 anketos sugadintos. Tyrimo analizei pasirinkta 353 respondentų atsakytos anketos.

2.3. Tyrimo instrumentas

Tyrimui atlikti buvo naudojama anoniminė anketinė apklausa (2 priedas). Ji buvo sudaryta iš atvirojo ir uždarojo tipo klausimų. Respondentai galėjo pasirinkti vieną ar kelis iš pateiktų atsakymo variantų, kurie atitiktų jų nuomonę arba suformuluoti atsakymus patys. Anketoje klausimai išdėstyti struktūriškai:

1. Įvadinė dalis. Joje paaiškinta, kodėl atliekamas tyrimas, kas jį atlieka, kur bus panaudoti duomenys ir tai, jog anketoje pateikti duomenys bus anonimiški.
2. Demografiniai duomenys. Skirta socialinėms ir demografinėms respondentų charakteristikoms (amžius, išsilavinimas, socialinė padėtis).
3. Nuomonė bei žinios. Buvo norima išsiaiškinti respondentų žinias apie nereceptinius vaistus su acetaminofenu, jo maksimalią paros dozę, kartu vartojamų vaistų nuo peršalimo suderinamumą.
4. Vaistų vartojimo ypatumus. Respondentai turėjo pateikti informaciją, kas įtakoja vaistų su acetaminofenu pasirinkimą.

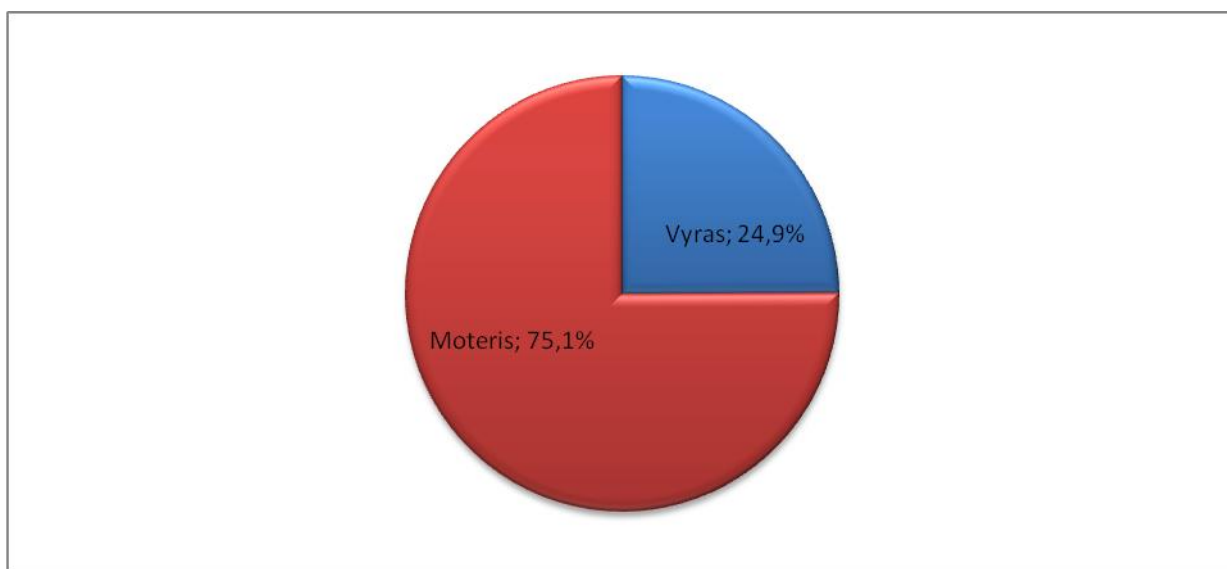
2.4. Statistinė duomenų analizė

Gauti tyrimo rezultatai statiškai įvertinti naudojant SPSS (*angl. Statistical Package for Social Science*) programos 22 versiją, o gautų rezultatų grafiniam pavaizdavimui naudota Microsoft Excel programa. Siekiant palyginti atsakymų variantų pasirinkimo dažnį skirtingose respondentų grupėse, buvo atliekamas Chi kvadrato testas. Jei apskaičiuota p reikšmė mažesnė už pasirinktą reikšmingumo lygmenį $\alpha=0,05$, laikoma, kad atsakymai skiriasi statistiškai reikšmingai.

3. TYRIMO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS

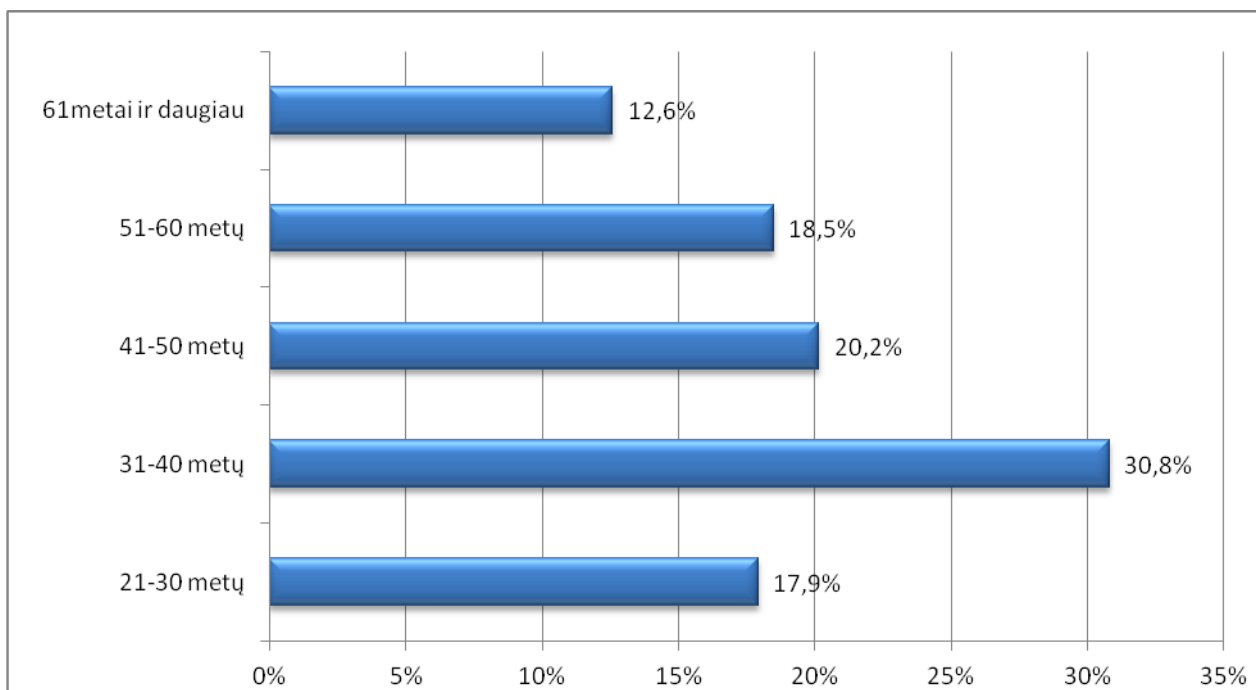
3.1. Respondentų demografiniai duomenys

Apklausoje dalyvavo 357 respondentų. Iš jų 89 vyrai ir 268 moterys (atitinkamai 24,9 % ir 75,1 %) (1 pav.).

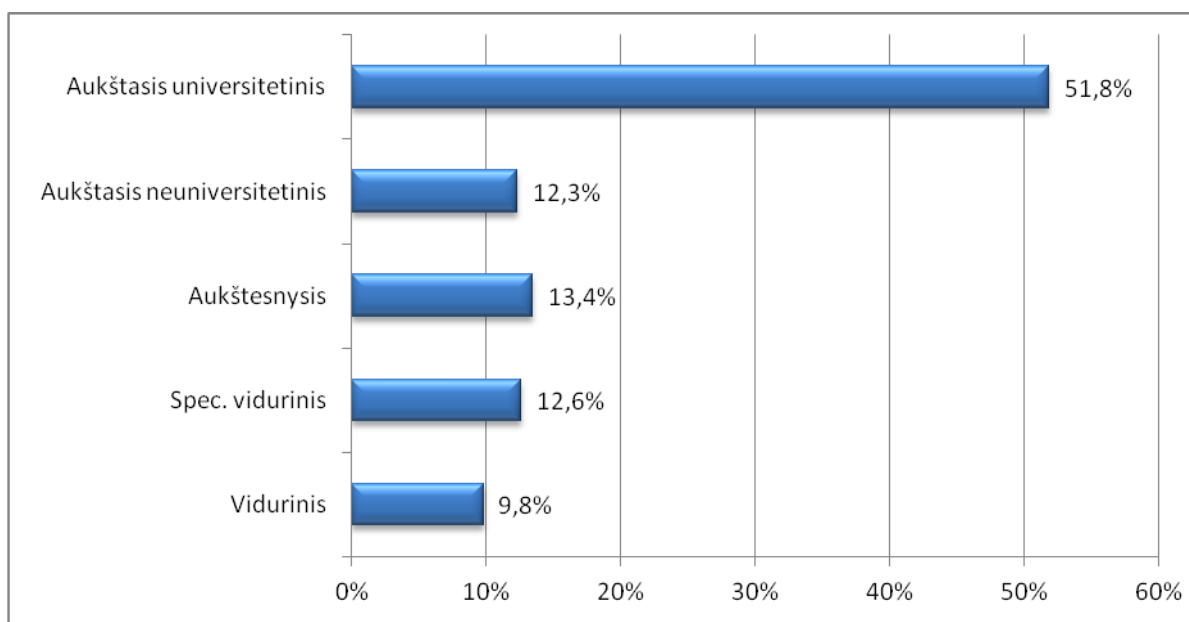
1 pav. Apklaustos dalyvių lytis

Didžiausia respondentų dalis vertinant pagal amžiaus grupę – 31-40 metų, jų buvo 30,8 %. 21-30 metų, 41-50 metų bei 51-60 metų respondentų dalis buvo panaši – atitinkamai 17,9 %, 20,2 % ir 18,5 %. Mažiausia dalis anketų teko asmenims, vyresniems nei 60 metų (12,6 %) (2 pav.).

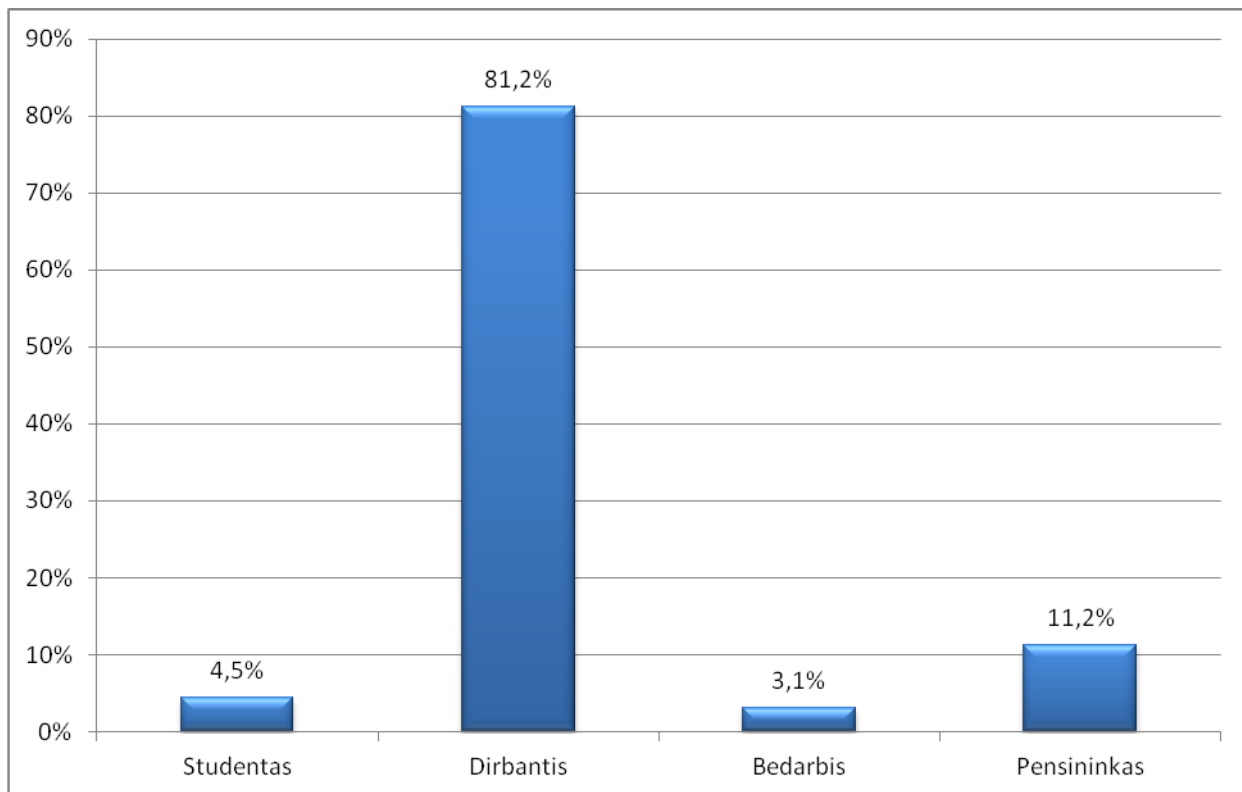
2 pav. Apklauso dalyvių pasiskirstymas pagal amžiaus grupes

Daugiau nei pusė respondentų aukštąjį universitetinį išsilavinimą: 51,8 % jų turėjo aukštąjį universitetinį, o 12,3 % aukštąjį neuniversitetinį. Aukštesnįjį buvo įgiję 13,4 %, specialųjį vidurinį – 12,6 %, vidurinį – 9,8 % (3 pav.)

3 pav. Apklauso dalyvių įgytas išsilavinimas

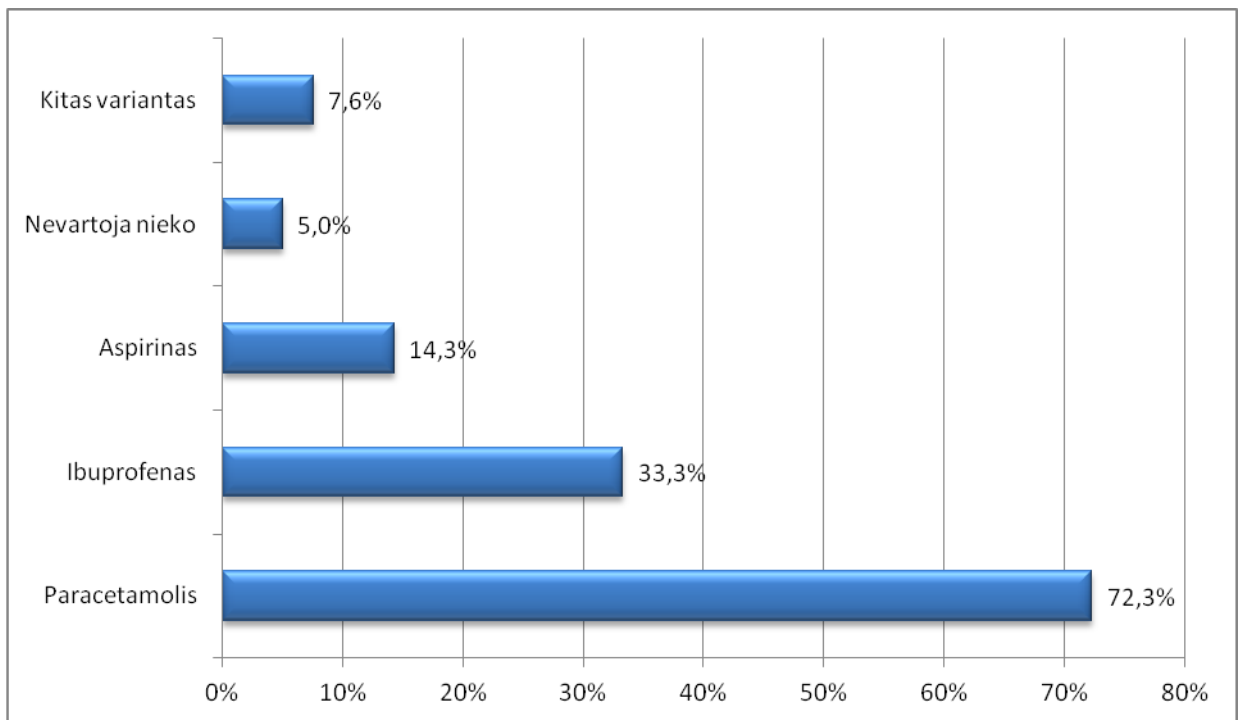
Atsakydami į klausimą apie savo socialinę padėtį, dauguma tyrimo dalyvių (81,2 %) pažymėjo, kad yra dirbantys. Pensininkų dalis šiame tyrime – 11,2 %, studentų – 4,5 %, bedarbių – 3,1 % (4 pav.).

4 pav. Apklaustos dalyvių socialinė padėtis

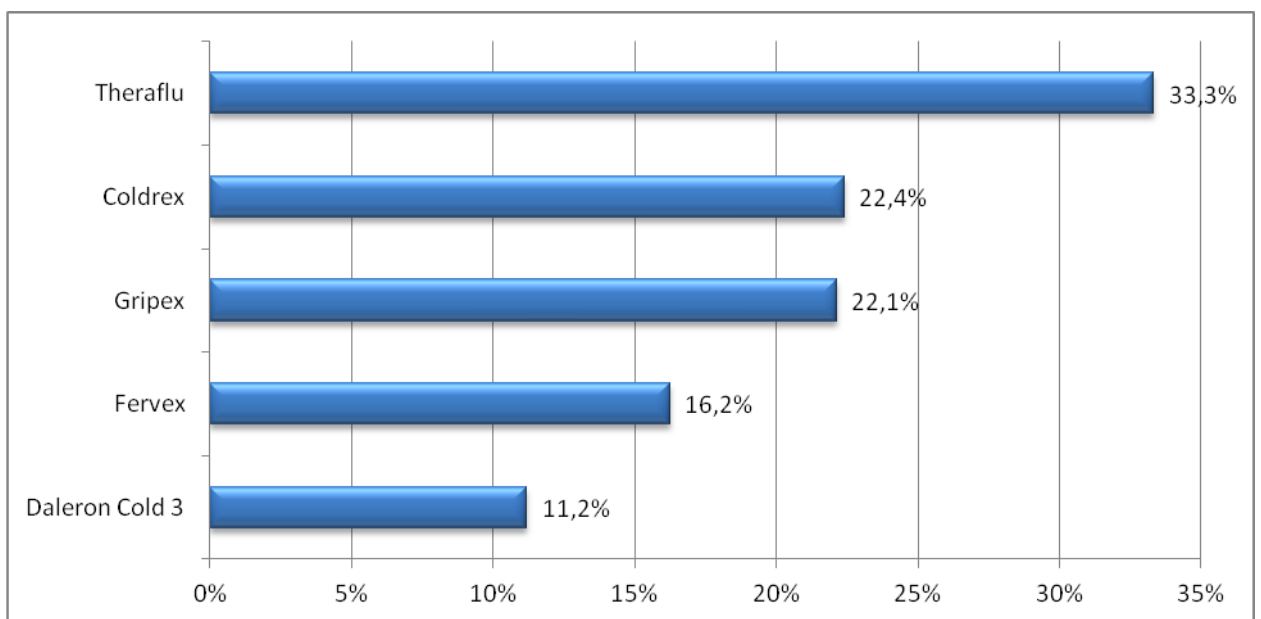
3.2. Vaistai vartojami peršalimo simptomams mažinti

Paprašyti pažymėti, kokius vaistus vartoja esant aukštai temperatūrai, dauguma apklaustųjų (72,3 %) nurodė Paracetamolį. Trečdalis jų (33,3 %) vartojo Ibuprofeną. Aspiriną vartojo tik 14,3 % apklaustųjų. 7,6 % tyrimo dalyvių įrašė kitą variantą ir dažniausiai minėjo arbatą, Theraflu, Coldrex, Analginą arba kitus kompleksinius vaistus (5 pav.).

5 pav. Dažniausiai vartojami vaistai esant aukštai temperatūrai

Šios apklausos duomenimis, dažniausiai pasirenkamas kompleksinis vaistas nuo peršalimo su paracetamoliu – Theraflu. Jį pažymėjo trečdalis apklaustųjų (33,3 %). Gripex ir Coldrex vaistų pasirinkimas panašus – juos teigė vartojantys atitinkamai 22,1 %, ir 22,4 % apklaustųjų. Fervex vaistą rinkosi 16,2 % respondentų, o Daleron Cold 3 – tik 11,2 % (6 pav.).

6 pav. Dažniausiai vartojami kompleksiniai vaistai nuo peršalimo su Paracetamoliu

Palyginus vyrų ir moterų atsakymus į klausimą, kokius kompleksinius vaistus nuo peršalimo su Paracetamoliu jie vartoja, nustatyta, kad didesnė dalis moterų (lyginant su vyrais) renkasi vaistą Gripex ($p < 0,05$). Moterų, pažymėjusių, šį vaistą, buvo 24,6 %, tuo tarpu vyrų – tik 14,6 % (1 lentelė). Kitų vaistų nuo peršalimo su Paracetamoliu pasirinkimas abiejų lyčių grupėse buvo panašus ($p > 0,05$).

1 lentelė. Gripex vartojimas ryšys atsižvelgiant į lytį

			Nuo peršalimo renkasi vaistą su paracetamoliu – Gripex		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	76	13	$\chi^2=3,893, df=1, p=0,048$
		%	85,4%	14,6%	
	Moteris	N	202	66	
		%	75,4%	24,6%	

Naudojant Chi square statistinį kriterijų taip pat palyginta, ar skirtingo amžiaus asmenys gydydamiesi nuo peršalimo panašiai dažnai renkasi vaistus Theraflu, Coldrex, Gripex, Fervex ir Deleron Cold 3. Statistiškai reikšmingi skirtumai tarp jų nustatyti tik lyginant Gripex ir Coldrex vaistų pasirinkimą ($p < 0,05$, $p < 0,001$). Kaip matoma 2 ir 3 lentelėse, kuo vyresni pacientai, tuo rečiau jie renkasi šiuos du vaistus. 21-30 metų amžiaus grupėje vartojančių Gripex vaistą – 37,5 %, Coldrex – 43,8 %, o vyresnių nei 60 metų, besirenkančių šiuos vaistus – tik po 15,6 %.

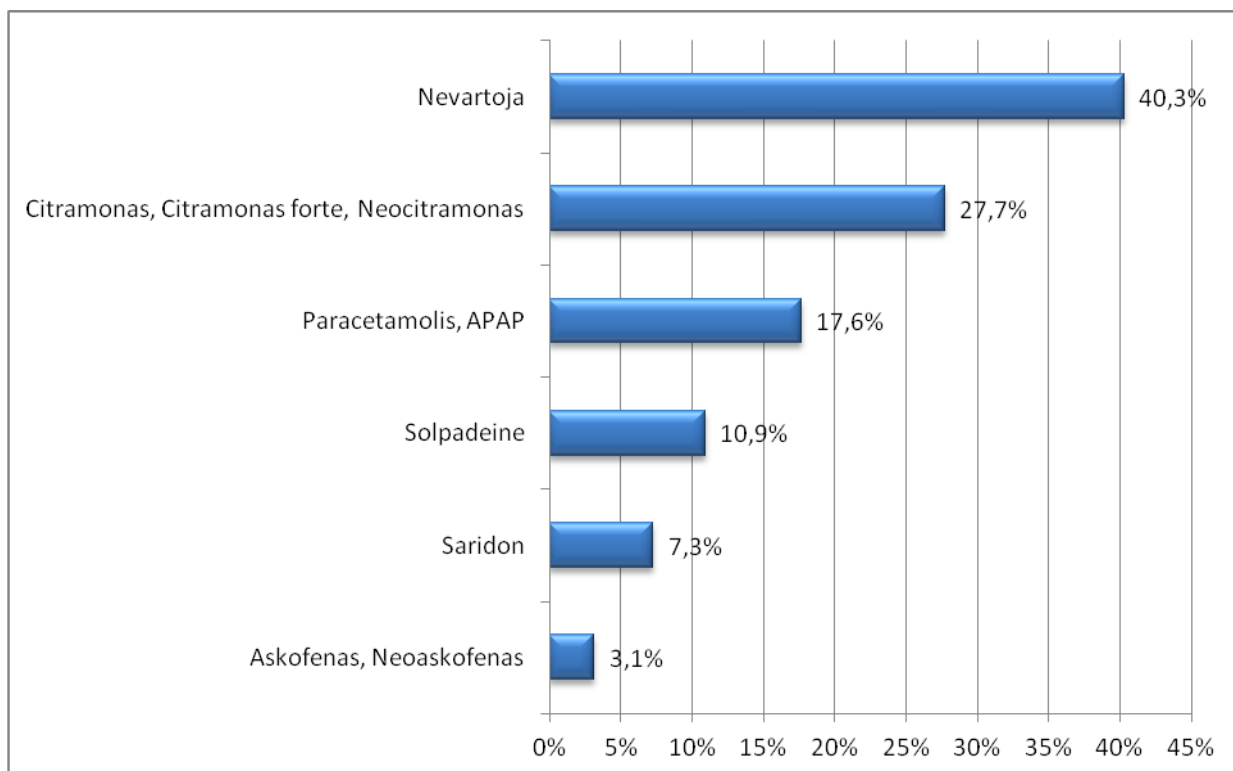
2 lentelė. Gripex vartojimas atsižvelgiant į amžiaus grupes

			Nuo peršalimo renkasi vaistą su paracetamoliu – Gripex		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	40	24	$\chi^2=11,288, df=4, p=0,024$
		%	62,5%	37,5%	
	31-40 metų	N	87	23	
		%	79,1%	20,9%	
	41-50 metų	N	59	13	
		%	81,9%	18,1%	
	51-60 metų	N	54	12	
		%	81,8%	18,2%	
	61 metai ir daugiau	N	38	7	
		%	84,4%	15,6%	

3 lentelė. Coldrex vaisto vartojimas atsižvelgiant į respondentų amžių

			Nuo peršalimo renkasi vaistą su paracetamoliu – Coldrex		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	36	28	$\chi^2=20,573, df=4, p<0,001$
		%	56,3%	43,8%	
	31-40 metų	N	90	20	
		%	81,8%	18,2%	
	41-50 metų	N	59	13	
		%	81,9%	18,1%	
	51-60 metų	N	54	12	
		%	81,8%	18,2%	
	61 metai ir daugiau	N	38	7	
		%	84,4%	15,6%	

Atsakydami į klausimą, kokius vaistus su Paracetamoliu dažniausiai vartoja esant galvos skausmui, didžioji dalis respondentų (40,3 %) pažymėjo, jog dėl šios priežasties vaistų su Paracetamoliu nevartoja. Vertinant tuos atsakymus, kuriuose nurodyti vartojami vaistai esant galvos skausmui, pastebima, kad populiariausi yra Citramonas, Citramonas forte, Neocitramonas – juos pažymėjo daugiau nei penktadalis apklaustųjų (27,7 %). Paracetamolį, APAP vartojantys nurodė 17,6 % tyrimo dalyvių, Solpadeine – 10,9 %, Saridon – tik 7,3 %, Askofeną, Neoaskofeną – tik 3,1 % (7 pav.).

7 pav. Dažniausiai vartojami vaistai su paracetamoliu esant galvos skausmui

Tyrimo duomenų analizės pagal Chi kvadrato kriterijų rezultatai parodė, kad vyrai ir moterys esant galvos skausmui skirtingai renkasi vaistus su Paracetamoliu ($p < 0,05$). Vyrai dažniau nei moterys teigė, kad vartoja Citramoną, Citramoną forte, Neocitramoną (vyrų dalis – 36 % moterų – 25 %), o moterys dažniau nei vyrai rinkosi Saridon (nurodė 1,1 % vyrų ir 9,3 % moterų) bei Solpadeine (4,5 % vyrų ir 13,1 % moterų) (7-9 lentelės).

4 lentelė. Citramono, Citramono forte, Neocitramono vaistų vartojimo esant galvos skausmui nuo lyties ryšys

			Esant galvos skausmui renkasi vaistus su paracetamoliu Citramoną, Citramoną forte, Neocitramoną		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	57	32	$\chi^2=4,001, df=1, p=0,045$
		%	64,0%	36,0%	
	Moteris	N	201	67	
		%	75,0%	25,0%	

5 lentelė. Saridon vaisto vartojimas atsižvelgiant į lytį

			Esant galvos skausmui renkasi vaistą su paracetamoliu Saridon		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	88	1	$\chi^2=6,661, df=1, p=0,010$
		%	98,9%	1,1%	
	Moteris	N	243	25	
		%	90,7%	9,3%	

6 lentelė. Solpadeine vaisto vartojimas atsižvelgiant į lytį

			Esant galvos skausmui renkasi vaistą su paracetamoliu Solpadeine		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	85	4	$\chi^2=5,037, df=1, p=0,025$
		%	95,5%	4,5%	
	Moteris	N	233	35	
		%	86,9%	13,1%	

Palyginus skirtingo amžiaus pacientų atsakymus į klausimą, kokius vaistus su Paracetamoliu jie vartoja esant galvos skausmui, pastebėta, kad beveik kas antras 21-30 metų, 31-40 metų ir vyresnis nei 60 metų pacientas esant galvos skausmui vaistų su Paracetamoliu išvis nevartoja. Tuo tarpu 51-60 metų pacientų grupėje nevartojantys jų teigė tik 19,7 % respondentų. Šie skirtumai statistiškai reikšmingi ($p < 0,01$) (7 lentelė).

7 lentelė. Vaistų su paracetamoliu vartojimas atsižvelgiant į amžiaus grupes

			Vartoja	Nevartoja	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	32	32	$\chi^2=16,205$, $df=4$, $p=0,003$
		%	50,0%	50,0%	
	31-40 metų	N	59	51	
		%	53,6%	46,4%	
	41-50 metų	N	44	28	
		%	61,1%	38,9%	
	51-60 metų	N	53	13	
		%	80,3%	19,7%	
	61 metai ir daugiau	N	25	20	
		%	55,6%	44,4%	

Kaip parodoma 8 lentelėje, Citramoną, Citramoną forte, Neocitramoną dažniausiai renkasi vyresni nei 50 metų pacientai (51-60 metų pacientų dalis – 47 %, vyresnių nei 60 metų – 35,6 %), o rečiausiai tie, kuriems iki 40 metų (21-30 metų pacientų dalis – 21,9 %, 31-40 metų – 16,4 %).

8 lentelė. Citramono, Citramono forte, Neocitramono vaistų vartojimo nuo galvos skausmo ir amžiaus grupių ryšys

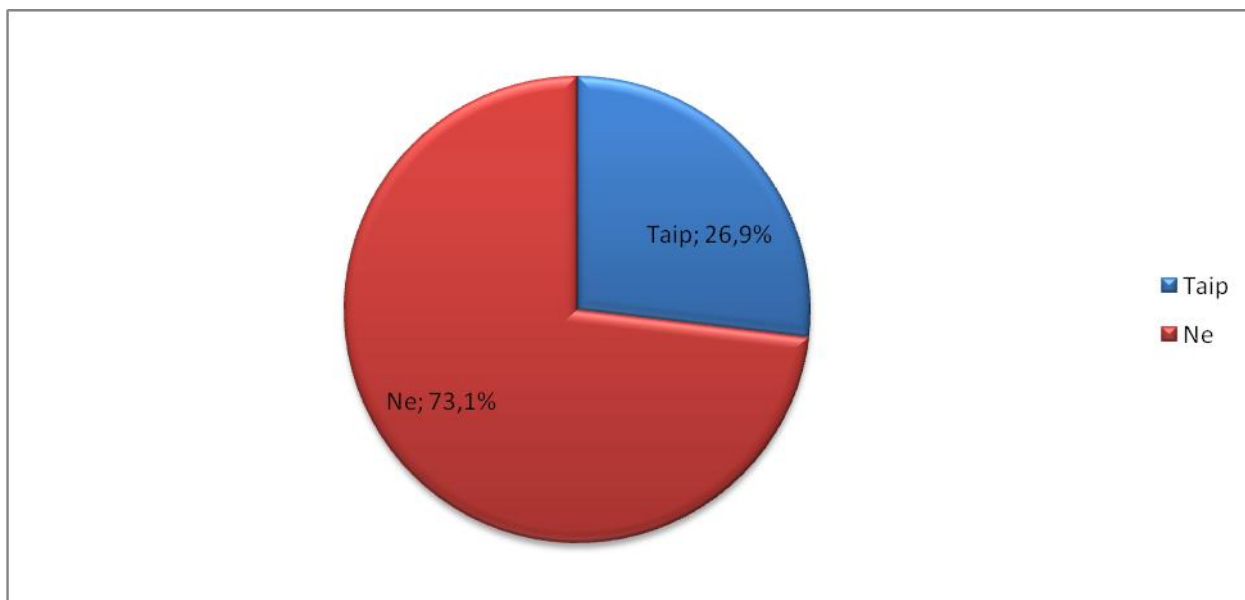
			Esant galvos skausmui renkasi vaistus su Paracetamoliu Citramoną, Citramoną forte, Neocitramoną		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	50	14	$\chi^2=21,752$, $df=4$, $p<0,001$
		%	78,1%	21,9%	
	31-40 metų	N	92	18	
		%	83,6%	16,4%	
	41-50 metų	N	52	20	
		%	72,2%	27,8%	
	51-60 metų	N	35	31	
		%	53,0%	47,0%	
	61 metai ir daugiau	N	29	16	
		%	64,4%	35,6%	

Esant galvos skausmui besirenkančių vaistus Paracetamolį arba APAP daugiausia yra 21-30 metų pacientų grupėje – 29,7 %, o mažiausia tarp pacientų, vyresnių nei 60 metų – tik 4,4 %. Šie skirtumai statistiškai reikšmingi ($p<0,01$) (9 lentelė).

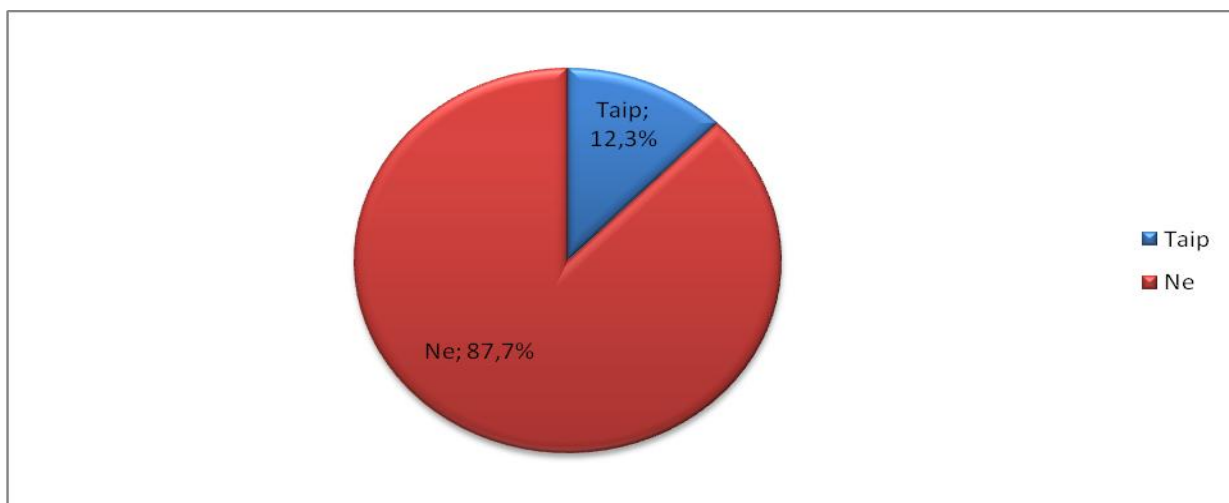
9 lentelė. Amžiaus grupių ir Paracetamolio, APAP vaistų vartojimo esant galvos skausmui ryšys

			Esant galvos skausmui renkasi vaistus Paracetamolį, APAP		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	45	19	$\chi^2=14,330$, $df=4$, $p=0,006$
		%	70,3%	29,7%	
	31-40 metų	N	92	18	
		%	83,6%	16,4%	
	41-50 metų	N	56	16	
		%	77,8%	22,2%	
	51-60 metų	N	58	8	
		%	87,9%	12,1%	
	61 metai ir daugiau	N	43	2	
		%	95,6%	4,4%	

Vaistus su Paracetamoliu esant danties skausmui vartojo daugiau nei ketvirtadalis (26,9 %) apklaustųjų, o pilvo skausmui malšinti šiuos vaistus rinkosi tik 12,3 % jų (8-9 pav.).

8 pav. Vartojančių ir nevartojančių vaistus su Paracetamoliu, esant danties skausmui, dalis

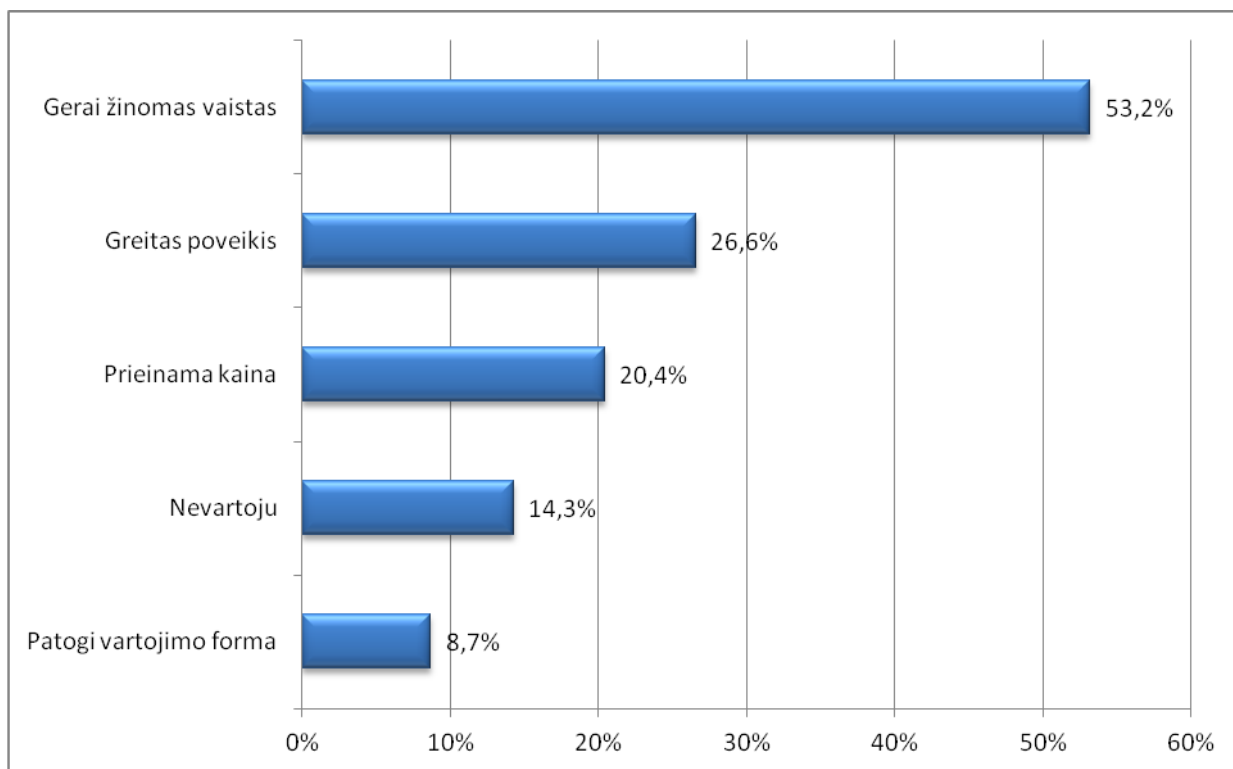
9 pav. Vartojančių ir nevartojančių vaistus su Paracetamoliu pilvo skausmams malšinti, dalis

Reikšmingų skirtumų tarp vyrų ir moterų pasirinkimo vartoti vaistus su Paracetamoliu danties ar pilvo skausmams malšinti, nenustatyta ($p > 0,05$). Tačiau pastebėta, kad šių vaistų pasirinkimas pilvo skausmams malšinti priklauso nuo amžiaus ($p < 0,05$). Pilvo skausmams malšinti besirenkančių vaistus su Paracetamoliu daugiausia yra 21-30 metų pacientų grupėje – 23,4 %, o mažiausia tarp pacientų, vyresnių nei 60 metų – tik 2,2 % (10 lentelė).

10 lentelė. Amžiaus ir vaistų su Paracetamoliu vartojimo pilvo skausmams malšinti ryšys

			Ar vartojate vaistus su Paracetamoliu pilvo skausmams malšinti?		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	49	15	$\chi^2=16,195,$ $df=4, p=0,003$
		%	76,6%	23,4%	
31-40 metų	N	100	10		
	%	90,9%	9,1%		
41-50 metų	N	59	13		
	%	81,9%	18,1%		
51-60 metų	N	61	5		
	%	92,4%	7,6%		
61 metai ir daugiau	N	44	1		
	%	97,8%	2,2%		

Dažniausiai pacientai renkasi vaistus su Paracetamoliu dėl to, kad tai, jų manymu, gerai žinomas vaistas – taip teigė daugiau nei pusė apklaustųjų. Mažiausiai svarbus šio vaisto pasirinkimo kriterijus – patogi vartojimo forma. Dėl šios priežasties vaistus su Paracetamoliu rinkosi tik 8,7 % tyrime dalyvavusių pacientų (10 pav.).

10 pav. Tyrimo dalyvių atsakymai, kodėl jie renkasi vaistus su Paracetamoliu

Palyginus vyrų ir moterų atsakymus į klausimą, kodėl jie renkasi vartoti vaistus su Paracetamoliu, reikšmingų skirtumų nenustatyta ($p>0,05$). Tačiau pastebėta, kad skirtingo amžiaus pacientams renkantis vaistus su Paracetamoliu nevienodą reikšmę turi šio vaisto kaina ir jo greitas poveikis ($p>0,05$). Vaistus su Paracetamoliu dėl prieinamos kainos dažniausiai renkasi vyresni nei 61 metų pacientai (jų dalis – 37,8 %) (11 lentelė).

11 lentelė. Amžiaus ir vaistų su paracetamoliu pasirinkimo dėl prieinamos kainos ryšys

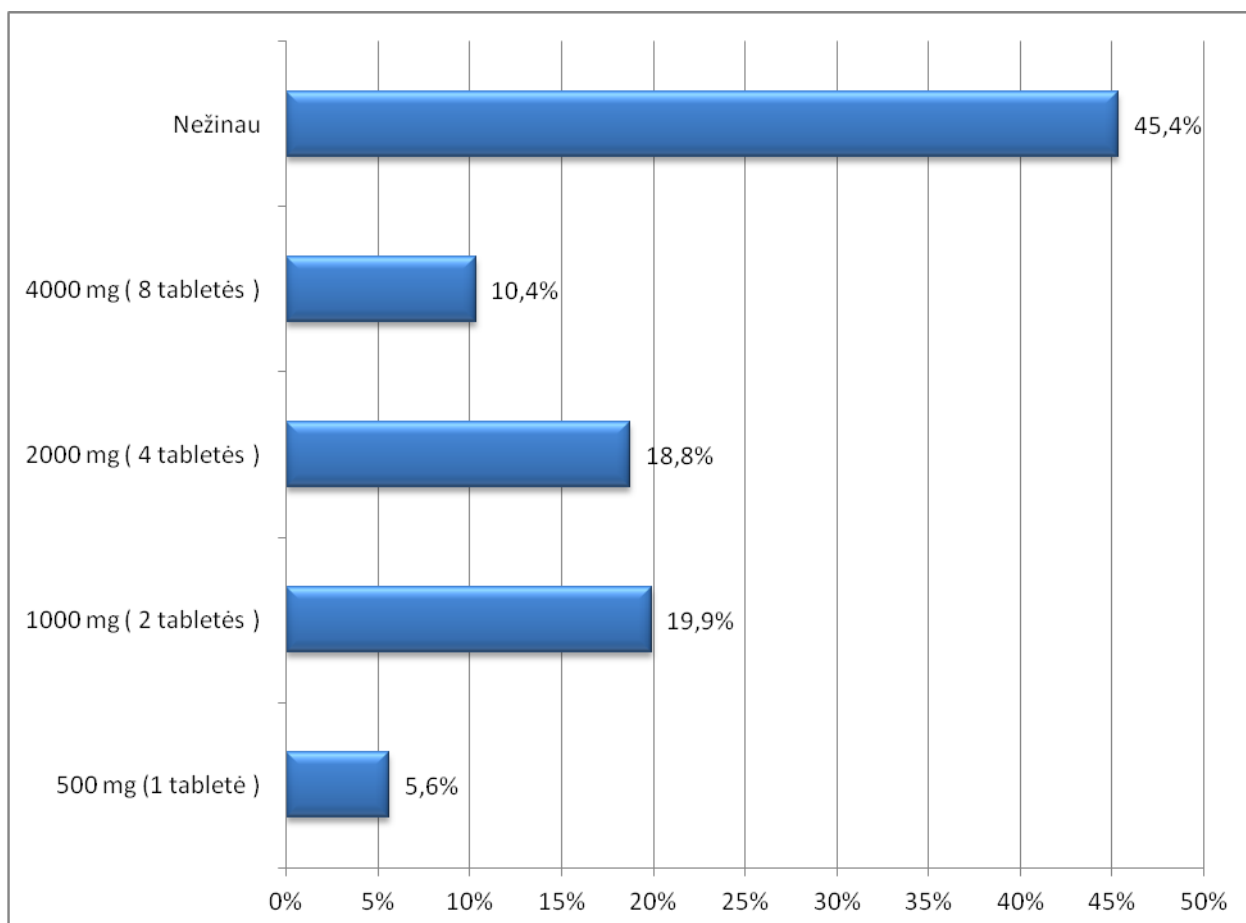
			Vaistus su Paracetamoliu pasirinkimą renkasi dėl prieinamos kainos		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	49	15	$\chi^2=15,464, df=4,$ $p=0,004$
		%	76,6%	23,4%	
	31-40 metų	N	98	12	
		%	89,1%	10,9%	
	41-50 metų	N	55	17	
		%	76,4%	23,6%	
	51-60 metų	N	54	12	
		%	81,8%	18,2%	
	61 metai ir daugiau	N	28	17	
		%	62,2%	37,8%	

Šių vaistų greitą poveikį labiausiai vertina pacientai, kurių amžius – iki 40 metų o mažiausiai – vyresni nei 60 metų (jų dalis – tik 11,1 %) (12 lentelė).

12 lentelė. Amžiaus ir vaistų su paracetamoliu pasirinkimo dėl greito poveikio ryšys

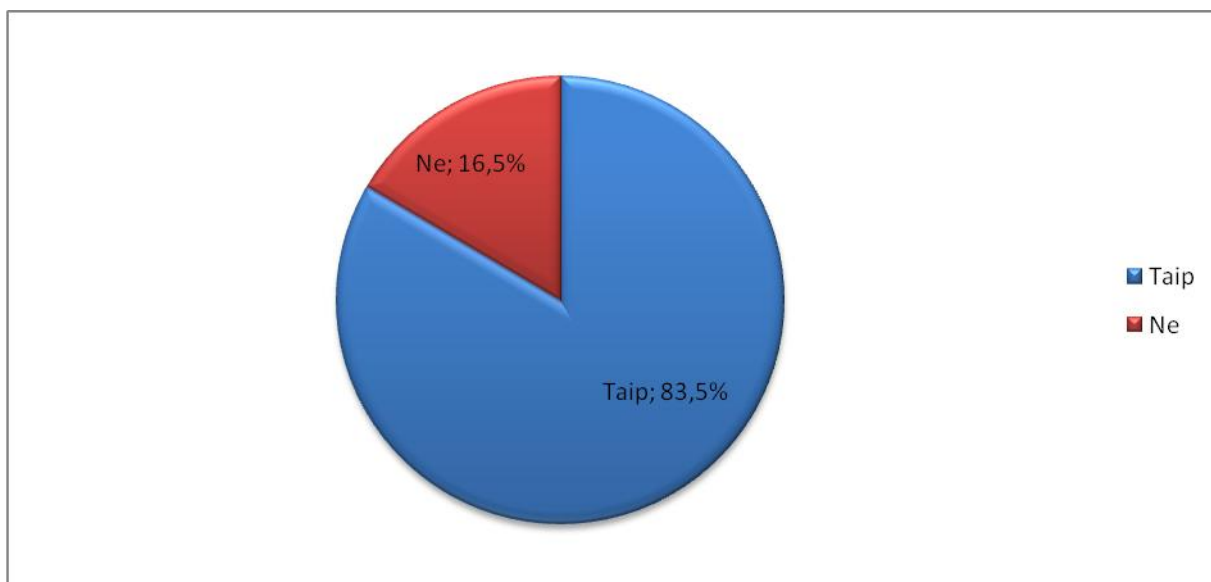
			Vaistus su Paracetamoliu renkasi dėl greito poveikio		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	41	23	$\chi^2=13,114, df=4,$ $p=0,011$
		%	64,1%	35,9%	
	31-40 metų	N	73	37	
		%	66,4%	33,6%	
	41-50 metų	N	55	17	
		%	76,4%	23,6%	
	51-60 metų	N	53	13	
		%	80,3%	19,7%	
	61 metai ir daugiau	N	40	5	
		%	88,9%	11,1%	

Siekiant geriau įvertinti pacientų žinias apie Paracetamolio vartojimą, tyrimo dalyvių buvo klausiama, kokia, jų manymu, yra maksimali rekomenduojama Paracetamolio dozė suaugusiems per parą. Kaip galima matyti 11 pav., didžioji dalis apklaustųjų (45,4 %) į šį klausimą atsakyti negalėjo. Kiti dažniausiai teigė, kad ši dozė yra 1000 mg arba 2000 mg (variantus pasirinkusiųjų dalis atitinkamai 19,9 % ir 18,8 %).

11 pav. Tyrimo dalyvių nuomonės, kokia yra maksimali rekomenduojama Paracetamolio dozė suaugusiems per parą

Kad per didelė Paracetamolio dozė gali būti kenksminga, žinojo dauguma (83,5 %) tyrimo dalyvių (12 pav.).

12 pav. Žinančių ir nežinančių, kad per didelę Paracetamolio dozė gali būti kenksminga, dalis

Naudojant Chi kvadrato statistinį kriterijų buvo analizuojama, ar abiejų lyčių bei visų amžiaus grupių tiriamieji panašiai dažnai teigė, kad žino, jog per didelę Paracetamolio dozė gali būti kenksminga. Kaip galima matyti 13 lentelėje, apie minėtą vaisto vartojimo pavojų moterys žino geriau nei vyrai. Moterų, žinojusių apie tai dalis – 86,6 %, o vyrų – 74,2 %. Šie skirtumai statistiškai reikšmingi ($p < 0,01$)

13 lentelė. Vyrų ir moterų žinančių, kad per didelę paracetamolio dozė gali būti kenksminga, dalies statistinis palyginimas

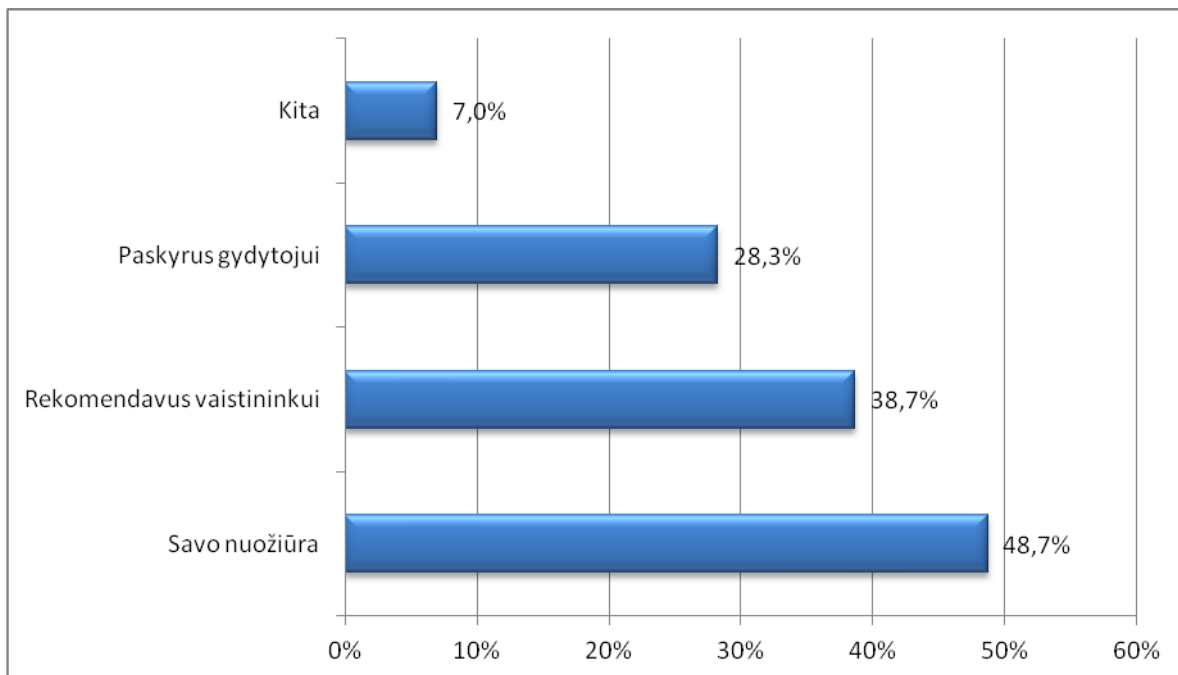
			Ar žinote, kad per didelę paracetamolio dozė gali būti kenksminga?		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	23	66	
		%	25,8%	74,2%	
	Moteris	N	36	232	
		%	13,4%	86,6%	

Kad per didelę Paracetamolio dozė gali būti kenksminga, geriausiai žinojo pacientai, kurių amžius – iki 40 metų (21-30 metų pacientų dalis – 84,4 %, 31-40 metų – 92,7 %), o santykinai prasčiausiai – 41-50 metų (jų dalis – 73,6 %) (14 lentelė).

14 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų, žinančių, kad per didelė Paracetamolio dozė gali būti kenksminga, dalies statistinis palyginimas

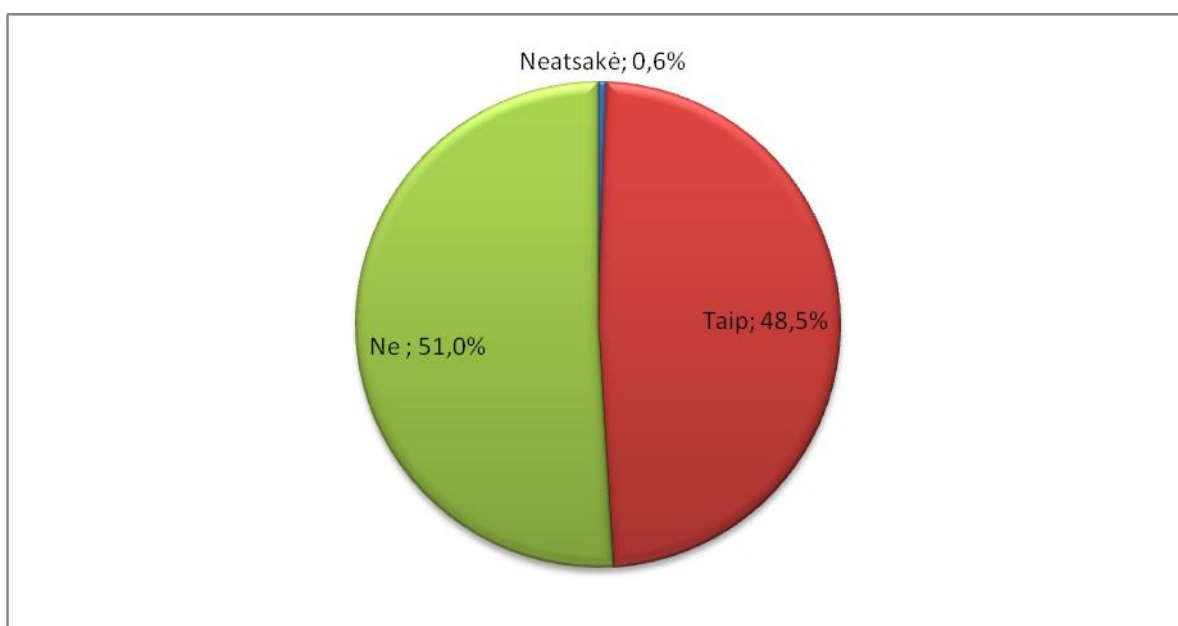
			Ar žinote, kad per didelė paracetamolio dozė gali būti kenksminga?		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	10	54	$\chi^2=13,132, df=4, p=0,011$
		%	15,6%	84,4%	
	31-40 metų	N	8	102	
		%	7,3%	92,7%	
	41-50 metų	N	19	53	
		%	26,4%	73,6%	
	51-60 metų	N	12	54	
		%	18,2%	81,8%	
	61 metai ir daugiau	N	10	35	
		%	22,2%	77,8%	

Tyrimo duomenų analizė parodė, kad Paracetamolį bei sudėtinius vaistus su Paracetamoliu beveik pusė pacientų (48,7 %) pasirenka vartoti savo nuožiūra. 38,7 % jų pažymėjo, kad šių vaistų išigyja rekomendavus vaistininkui, o 28,3 % – paskyrus gydytojui (13 pav.).

13 pav. Tyrimo dalyvių atsakymai į klausimą, koku atveju jie vartoja Paracetamolį bei sudėtinius vaistus su Paracetamoliu

Į klausimą, ar sergant peršalimu, be paskirtų vaistų nuo peršalimo, vartoja kitus papildomai įsigytus vaistus, teigiamai ir neigiamai atsakė apytiksliai po lygiai respondentų. Atsakymo variantą „Taip“ pasirinko 48,5 % „Ne“ – 51 % apklaustųjų (14 pav.).

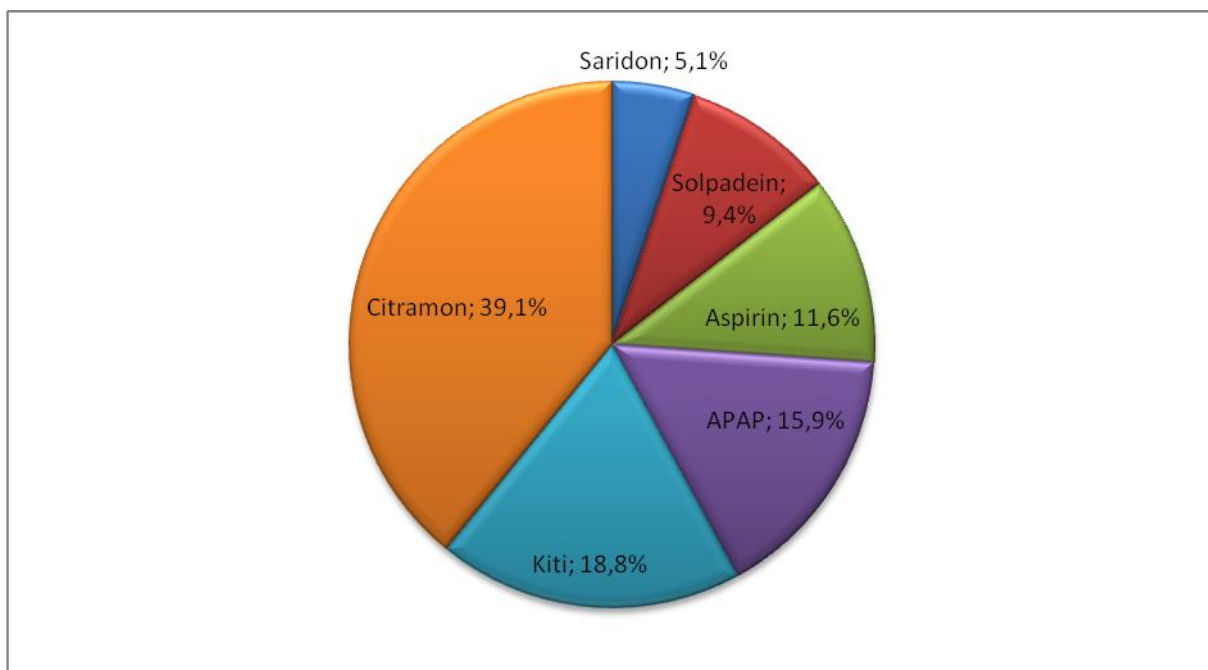
14 pav. Tyrimo dalyvių atsakymai į klausimą, ar sergant peršalimu, be paskirtų vaistų nuo peršalimo, jie vartoja kitus papildomai įsigytus vaistus

Palyginus skirtingo amžiaus pacientų atsakymus į klausimą, ar be paskirtų vaistų nuo peršalimo, jie vartoja kitus papildomai įsigytus vaistus, pastebėta, kad didžiausia dalis atsakiusių teigiamai yra tarp vyresnių nei 50 metų asmenų. 51-60 metų amžiaus grupėje jų – 57,6 %, o tarp vyresnių nei 60 metų – net 72,7 % (15 lentelė).

15 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų, kurie, be paskirtų vaistų nuo peršalimo, vartoja ir kitus papildomai įsigytus vaistus, dalies statistinis palyginimas

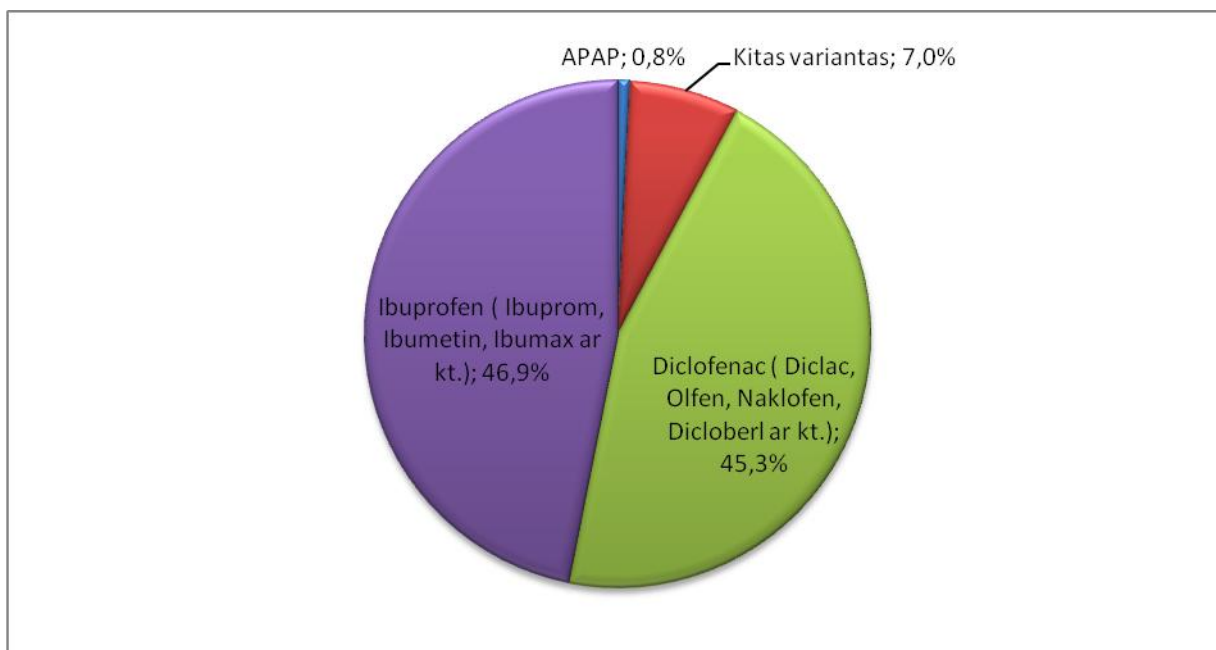
			Ar sergant peršalimu, be paskirtų vaistų nuo peršalimo, vartojate kitus papildomai įsigytus vaistus?		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	41	22	$\chi^2=18,418$, $df=4$, $p=0,001$
		%	65,1%	34,9%	
	31-40 metų	N	60	50	
		%	54,5%	45,5%	
	41-50 metų	N	41	31	
		%	56,9%	43,1%	
	51-60 metų	N	28	38	
		%	42,4%	57,6%	
	61 metai ir daugiau	N	12	32	
		%	27,3%	72,7%	

Tų apklausos dalyvių, kurie atsakė, kad sirgdami peršalimu be gydytojo paskirtų vaistų, jie taip pat įsigyja ir kitų vaistų, toliau buvo prašoma nurodyti, kokius vaistus tuo metu jie vartoja nuo galvos skausmo, nuo sąnarių skausmo bei nuo temperatūros. 39,1 % tyrime dalyvavusių pacientų, kurie pažymėjo, kad peršalę vartoja tam tikrą papildomai įsigytą vaistą nuo galvos skausmo, nurodė, kad renkasi Citramoną. 18,8 % jų įrašė savo variantus: Ibuprofeną, Dolmen, Aponil, Nalgesin, Eucabal. Vaistą APAP pažymėjo 15,9 % respondentų, Aspiriną – 11,6 %, Solpadeiną – 9,4 %, Saridon – tik 5,1 % (15 pav.).

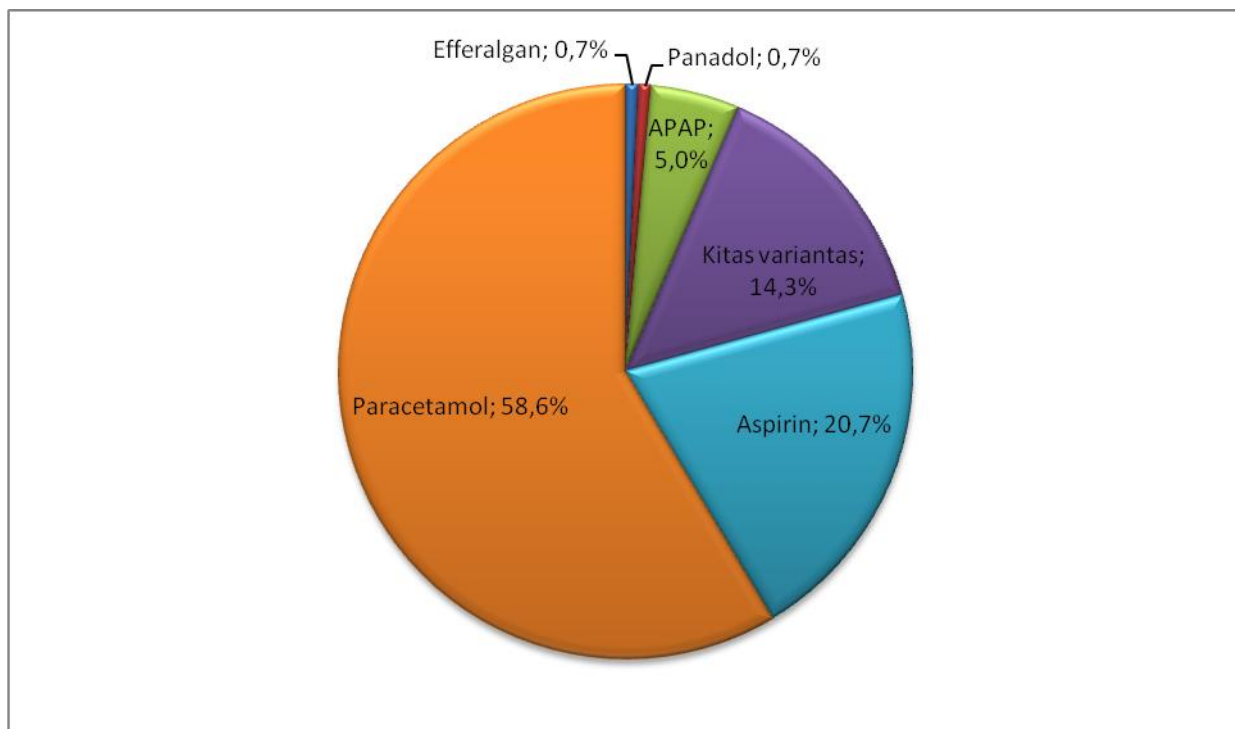
15 pav. Sergant peršalimu dažniausiai vartojami vaistai nuo galvos skausmo

Sergant peršalimu dažniausiai pasirenkami nesteroidiniai vaistai nuo uždegimo– Ibuprofen (Ibuprom, Ibumetin, Ibumax ir kt.) bei Diclofenac (Diclac, Olfen, Naklofen, Dicloberl ir kt.). Šiuos vaistus pažymėjusių pacientų dalis panaši – atitinkamai 46,9 % ir 45,3 % (16 pav.) Kitus vaistus įrašė tik 7 % jų, tai – Aponil, Dolmen, Movalis, Nimesil ir kt.

16 pav. Sergant peršalimu dažniausiai vartojami NVNU nuo sąnarių skausmo

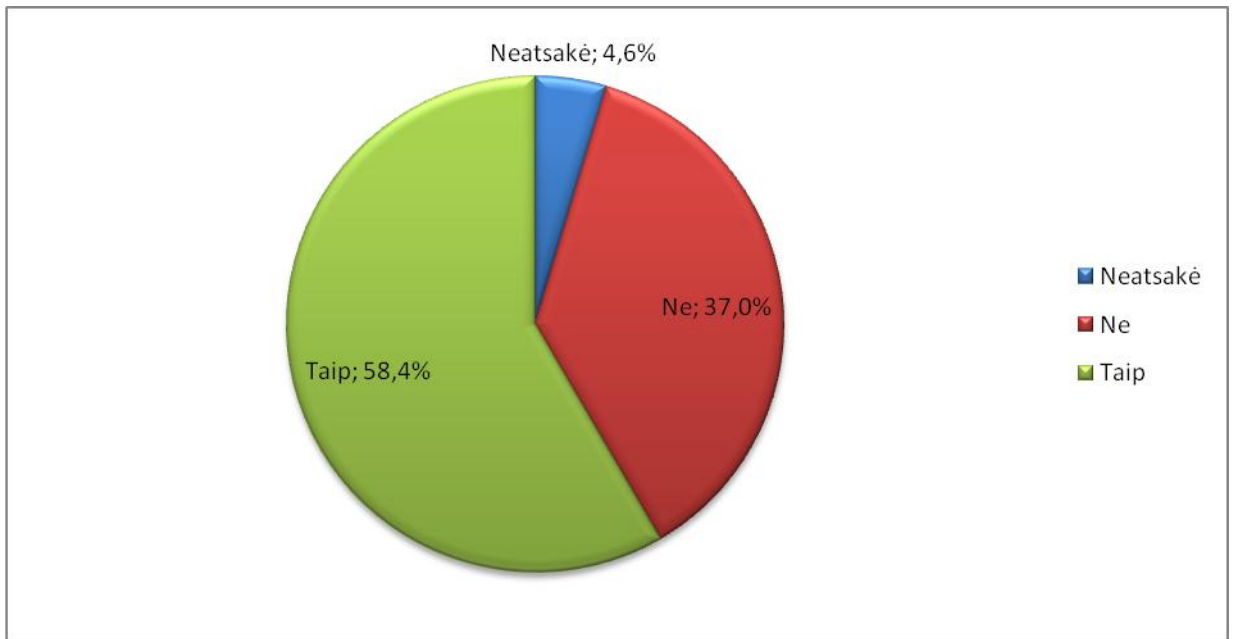
Kaip parodoma 17 pav., daugiau nei pusė (58,6 %) pacientų, kurie teigė, kad be gydytojo paskirto vaisto nuo peršalimo dar papildomai vartoja kitus vaistus temperatūrai mažinti, nurodė, kad renkasi Paracetamolį. 20,7 % jų pažymėjo Aspiriną, o 14,3 % įrašė savo variantus – Analgin, Aponil, Ibuprofen ir kt.). 5 % jų nurodė vaistą APAP ir tik po 1 % - Panadol bei Efferalgan.

17 pav. Sergant peršalimu dažniausiai vartojami vaistai nuo temperatūros

Daugiau nei pusė (58,4 %) respondentų, kurie pažymėjo, kad susirgę peršalimu kartu su gydytojo paskirtais vaistais išgyja ir kitų, teigė vartojantys augalinius preparatus (18 pav.). Dažniausiai jie įrašė vartojantys čiobrelių, liepžiedžių, aviečių, medetkų arbatą, medų, fitoterapinius preparatus Gelomyrtol Forte, Antiseptin, Hedelix, Bronchipret, Sinupret.

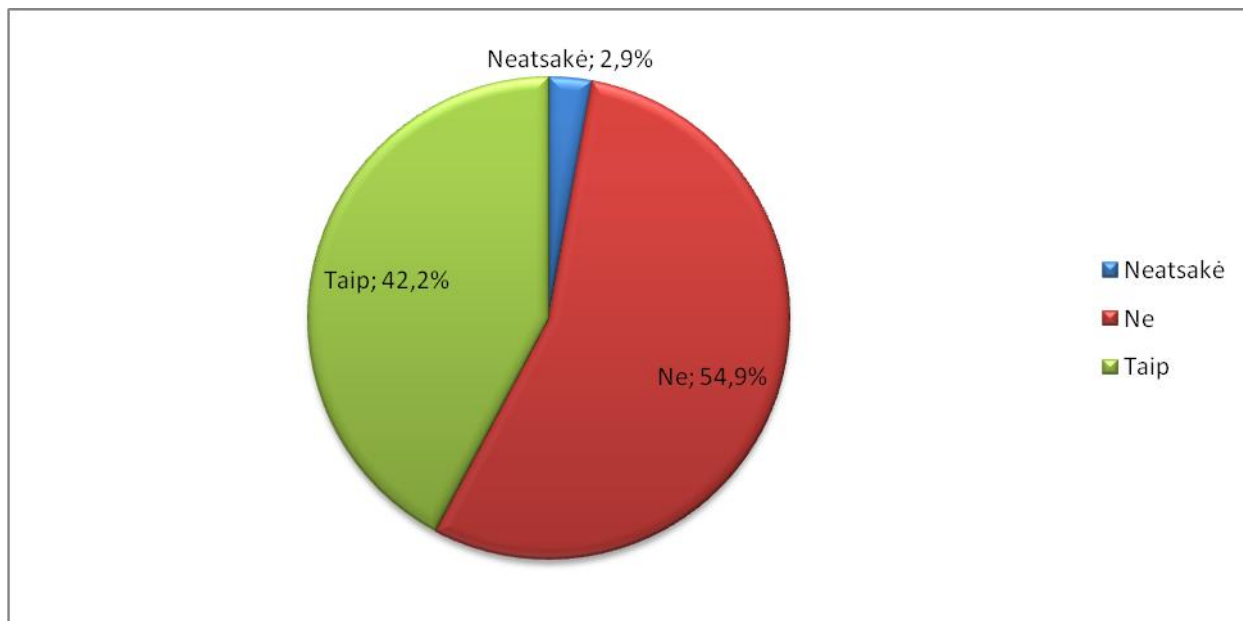
18 pav. Pacientų, kartu su vaistais nuo peršalimo vartojančių augalinius preparatus, dalis

Kaip galima matyti 16 lentelėje, peršalę augalinius preparatus dažniausiai renka vyresni nei 60 metų pacientai. Net 76,7 % šio amžiaus apklaustųjų vartojo minėtus preparatus. Mažiausia dalis vartojančių augalinius preparatus – 21-30 metų amžiaus grupėje, jų tik 27,3 %.

16 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų, kurie, be paskirtų vaistų nuo peršalimo, vartoja ir papildomai išigytus augalinius preparatus, dalies statistinis palyginimas

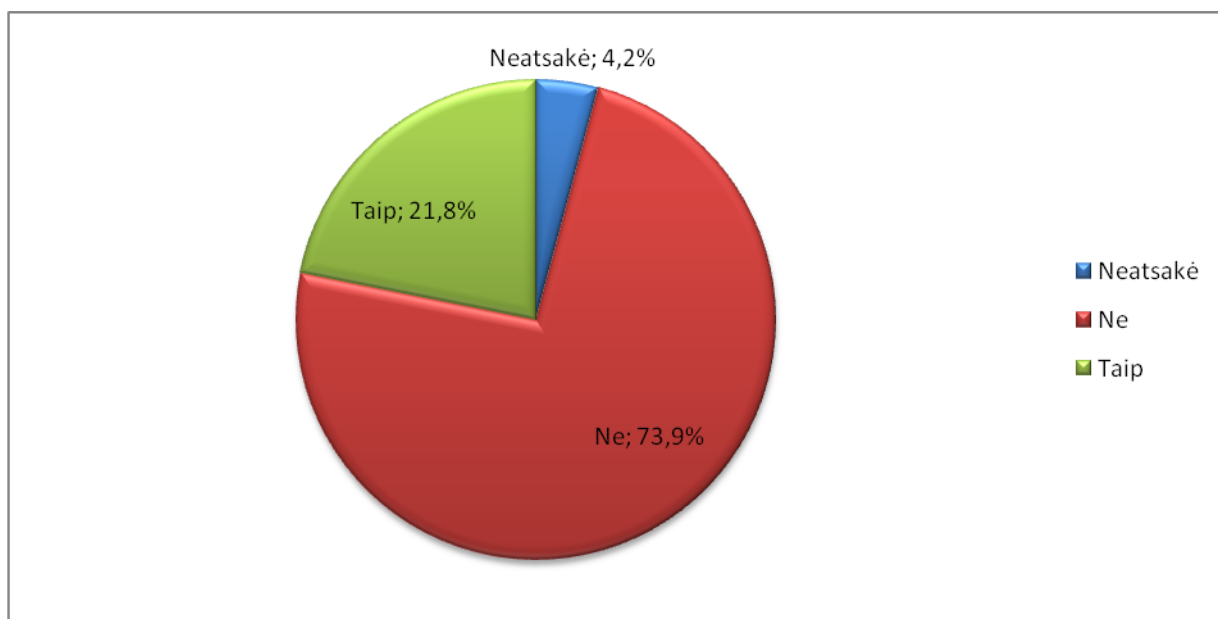
			Ar vartoja papildomai išigytus augalinius preparatus		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	16	6	$\chi^2=14,834$, $df=4$, $p=0,005$
		%	72,7%	27,3%	
	31-40 metų	N	16	31	
		%	34,0%	66,0%	
	41-50 metų	N	9	19	
		%	32,1%	67,9%	
	51-60 metų	N	16	22	
		%	42,1%	57,9%	
	61 metai ir daugiau	N	7	23	
		%	23,3%	76,7%	

Daugiau nei trečdalis (42,2 %) respondentų, kurie atsakė, kad nuo peršalimo gydos ne vien tik gydytojo paskirtais vaistais, pažymėjo, jog vartoja maisto papildus (19 pav.). Dažniausiai paminėti maisto papildai – vitaminai ir mikroelementai, preparatai Coldmoss, Omega 3.

19 pav. Pacientų, kartu su vaistais nuo peršalimo vartojančių maisto papildus, dalis

Kaip parodoma 20 pav., homeopatinis preparatus nuo peršalimo teigė vartojantys 21,8 % apklausoje dalyvavusių pacientų. Dažniausiai jie paminėjo tokius homeopatinis preparatus kaip Influcid, Šiuslerio druskos, Aflubin, Engystol, Cinnabsin, Tonsilotren.

20 pav. Pacientų, kartu su vaistais nuo peršalimo vartojančių homeopatinis vaistus, dalis

Palyginus vyrų ir moterų atsakymus į klausimą, ar gydydamiesi nuo peršalimo jie vartoja homeopatinis vaistus, pastebėta, kad moterys šiuos preparatus renkasi daug dažniau nei vyrai (moterų dalis 27,4 %, vyrų – tik 8,4 %) (17 lentelė).

17 lentelė. Vyrų ir moterų kartu su gydytojo paskirtais vaistais nuo peršalimo vartojančių homeopatinis vaistus, dalies statistinis palyginimas

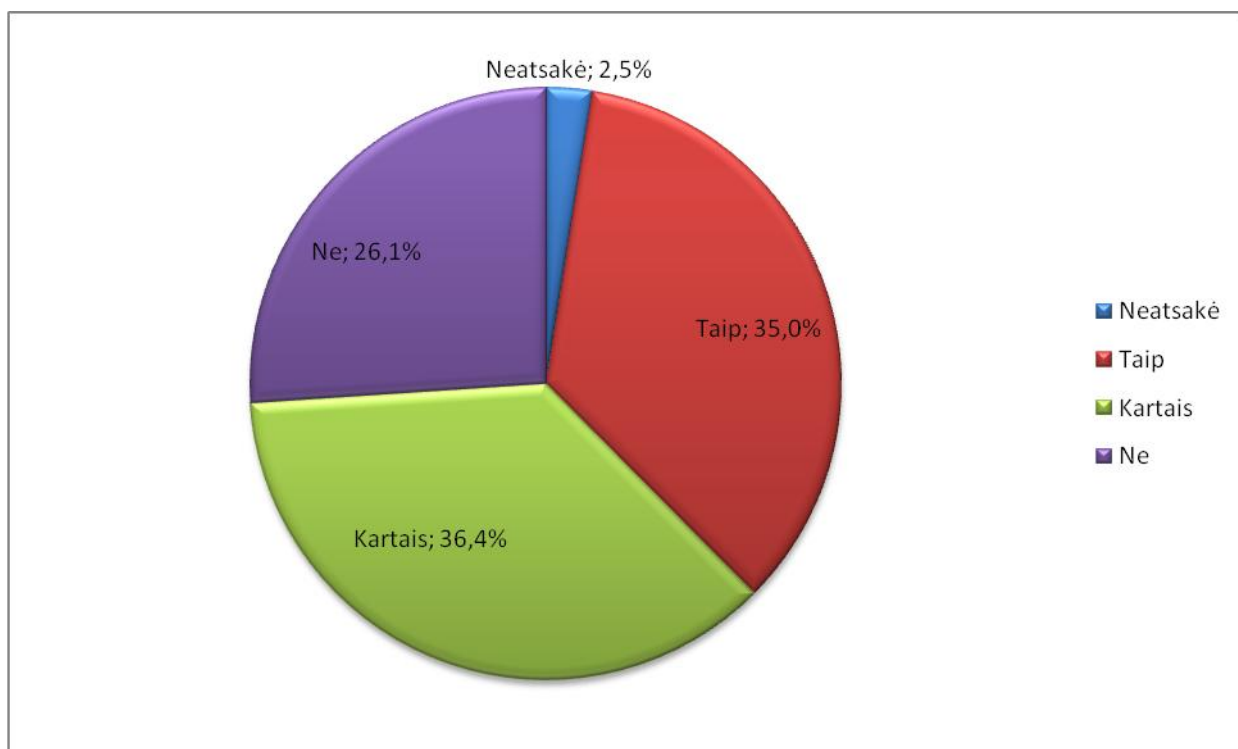
			Ar vartoja papildomai įsigytus homeopatinis preparatus		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	76	7	$\chi^2=12,861, df=1, p<0,001$
		%	91,6%	8,4%	
	Moteris	N	188	71	
		%	72,6%	27,4%	

Homeopatinis vaistus sergant peršalimu dažniausiai vartoja 31-40 metų pacientai (taip teigiančių dalis šioje amžiaus grupėje – 37 %). Rečiausiai šiuos preparatus renkasi vyresni nei 61 metų asmenys (tik 11,9 %) (18 lentelė).

18 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų, kartu su gydytojo paskirtais vaistais nuo peršalimo vartojančių homeopatinis vaistus, dalies statistinis palyginimas

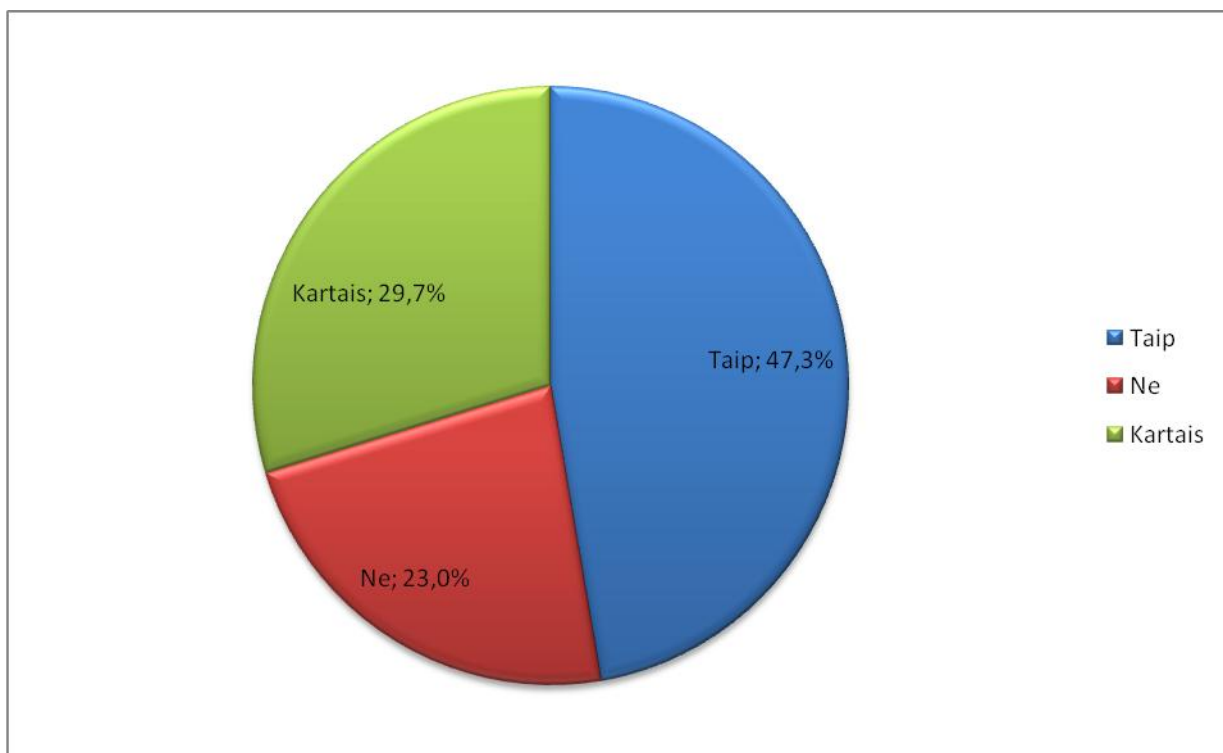
			Ar vartoja papildomai įsigytus homeopatinis preparatus		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	54	10	$\chi^2=18,853, df=4, p=0,001$
		%	84,4%	15,6%	
	31-40 metų	N	68	40	
		%	63,0%	37,0%	
	41-50 metų	N	53	12	
		%	81,5%	18,5%	
	51-60 metų	N	52	11	
		%	82,5%	17,5%	
	61 metai ir daugiau	N	37	5	
		%	88,1%	11,9%	

Šios apklausos dalyvių taip pat buvo klausiama, ar vaistininkas juos perspėja apie galimą vaistų nuo peršalimo šalutinį poveikį. Kaip parodoma 21 pav., apie vaistų vartojimo pavojų vaistininkas perspėja nepakankamai dažnai. Tik kiek daugiau nei trečdalis apklaustų pacientų (35 %) teigė, kad tikrai gauna šiuos perspėjimus. 36,4 % respondentų pažymėjo juos gaunantys tik kartais, ir net 26,1 % – negaunantys visai.

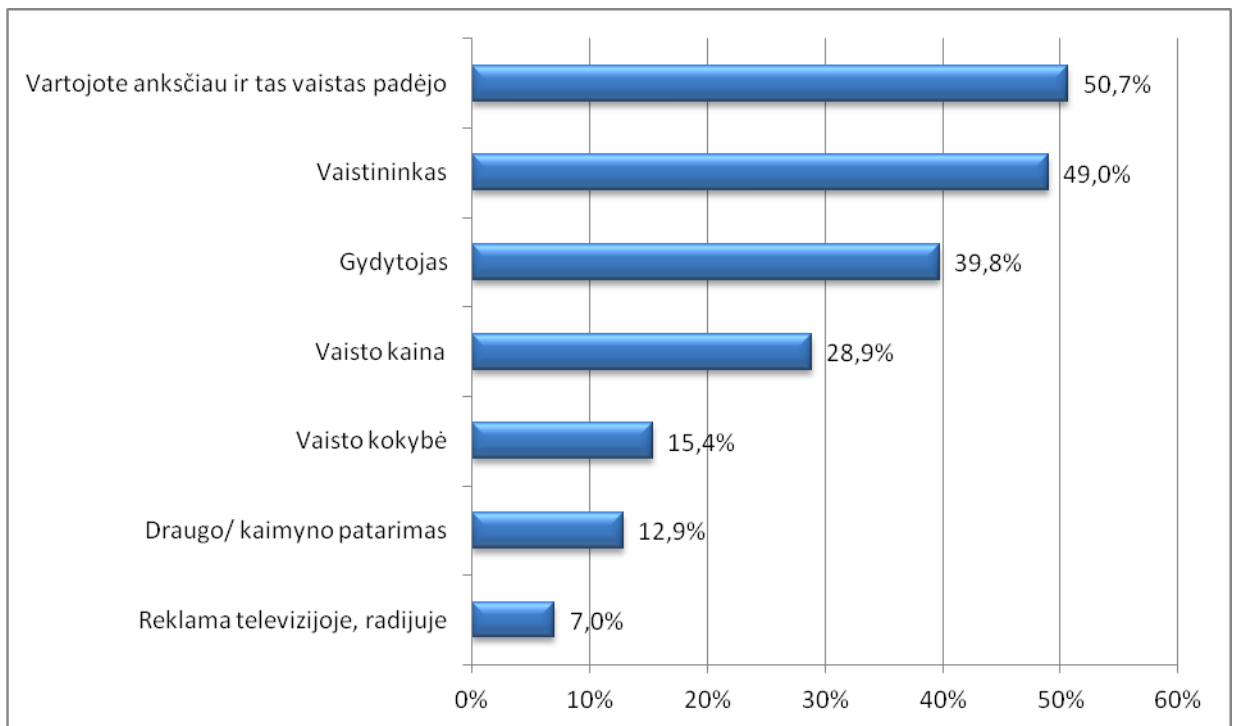
21 pav. Tyrimo dalyvių atsakymai į klausimą, ar vaistininkas juos perspėja apie galimą vaistų nuo peršalimo šalutinį poveikį

Tų pacientų, kurie serga lėtinėmis ligomis, buvo prašoma atsakyti, ar gydydamiesi nuo peršalimo jie vartoja kompleksinius vaistus su paracetamoliu (Gripex, Theraflu, Fervex, Coldrex, Daleron Cold 3, Tarafen, TriFlunex). Kaip parodoma 22 pav., apytiksliai pusė (47,3 %) apklausoje dalyvavusių pacientų, sergančių lėtinėmis ligomis, teigia vartojantys kompleksinius vaistus su Paracetamoliu. 29,7 % šiuos vaistus vartoja kartais, 23 % – nevartoja visai.

22 pav. Pacientų, kurie serga lėtinėmis ligomis, atsakymai į klausimą, ar nuo peršalimo jie vartoja kompleksinius vaistus su Paracetamoliu

Šios apklausos rezultatai parodė, kad įsigyjant vaistus nuo peršalimo pacientams svarbiausias veiksnys yra tai, kad šiuos vaistus jie vartojo anksčiau ir jie padėjo (pažymėjo 50,7 % apklaustų). Daugeliui pacientų svarbūs pasirinkimo kriterijai taip pat yra vaistininko ir gydytojo rekomendacija (pažymėjo atitinkamai 49 % ir 39,8 % respondentų). Daugiau nei ketvirtadalis pacientų (28,9 %) įsigydami vaistus nuo peršalimo atsižvelgia į vaisto kainą. Santykinai mažiausiai svarbūs veiksniai – vaisto kokybė, draugo/kaimyno patarimas, reklama televizijoje/radijuje (pažymėjo atitinkamai 15,4 %, 12,9 % ir 7 % tyrimo dalyvių) (23 pav.).

23 pav. Tyrimo dalyvių nuomonės, kas jiems daro didžiausią įtaką įsigyjant vaistus nuo peršalimo

Siekiant nustatyti, ar vyrai ir moterys vaistus nuo peršalimo renkasi vadovaudamiesi panašiais kriterijais, apskaičiuota, kuri dalis vyrų ir kuri – moterų pažymėjo, kad jiems yra reikšmingi 23 pav. parodyti veiksniai. Statistinės rezultatai parodė, kad vyrai dažniau nei moterys rinkdamiesi vaistus nuo peršalimo pasikliauja reklama televizijoje ar radijuje (ši veiksnį pažymėjusių vyrų dalis – 15,7 %, moterų – tik 4,1 %) (19 lentelė). Moterims labiau nei vyrams svarbu tai, kad vaistą vartojo anksčiau ir jis padėjo (ši veiksnį kaip reikšmingą pažymėjusių moterų dalis – 55,6 %, vyrų – 36 %) (20 lentelė).

19 lentelė. Vyrų ir moterų nuomonių, ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo jiems daro įtaką reklama televizijoje, radijuje, statistinis palyginimas

			Ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo daro įtaką reklama televizijoje, radijuje		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	75	14	$\chi^2=13,866, df=1, p<0,001$
		%	84,3%	15,7%	
	Moteris	N	257	11	
		%	95,9%	4,1%	

20 lentelė. Vyrų ir moterų nuomonių, ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo daro įtaką tai, kad juos vartojo anksčiau ir šie vaistai padėjo, statistinis palyginimas

			Ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo daro įtaką, tai, kad juos vartojote anksčiau ir šie vaistai padėjo		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	57	32	$\chi^2=10,313, df=1, p=0,001$
		%	64,0%	36,0%	
	Moteris	N	119	149	
		%	44,4%	55,6%	

Palyginus skirtingo amžiaus pacientų atsakymus į klausimą, kas jiems daro įtaką pasirenkant vaistus nuo peršalimo, pastebėta, kad vaisto kaina reikšmingiausia 21-30 metų pacientams (veiksni svarbą pažymėjo 42,2 % jų), o mažiausiai svarbi – vyresniems nei 60 metų (jų dalis – 17,8 %) (21 lentelė).

21 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų nuomonių, ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo daro įtaką vaisto kaina, statistinis palyginimas

			Ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo daro įtaką vaisto kaina		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	37	27	$\chi^2=10,351, df=4, p=0,035$
		%	57,8%	42,2%	
	31-40 metų	N	75	35	
		%	68,2%	31,8%	
	41-50 metų	N	55	17	
		%	76,4%	23,6%	
	51-60 metų	N	50	16	
		%	75,8%	24,2%	
61 metai ir daugiau	N	37	8		
	%	82,2%	17,8%		

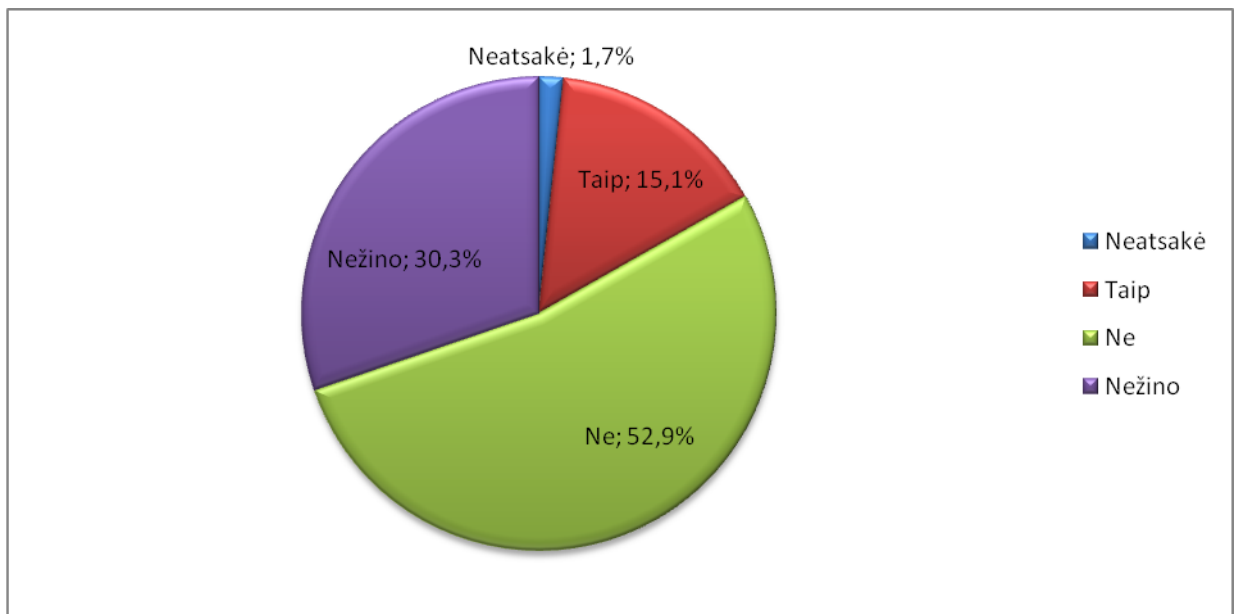
Vaisto kokybė daugiausia įtakos turi 31-40 metų pacientams (veiksni svarbą pažymėjo 24,5 % jų), o mažiausiai svarbi – vyresniems nei 60 metų (jų dalis – 4,4 %) (22 lentelė).

22 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų nuomonių, ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo jiems daro įtaką vaisto kokybė, statistinis palyginimas

			Ar įsigyjant vaistus nuo peršalimo daro įtaką vaisto kokybė		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	52	12	$\chi^2=14,700$, $df=4$, $p=0,005$
		%	81,3%	18,8%	
	31-40 metų	N	83	27	
		%	75,5%	24,5%	
	41-50 metų	N	65	7	
		%	90,3%	9,7%	
	51-60 metų	N	59	7	
		%	89,4%	10,6%	
	61 metai ir daugiau	N	43	2	
		%	95,6%	4,4%	

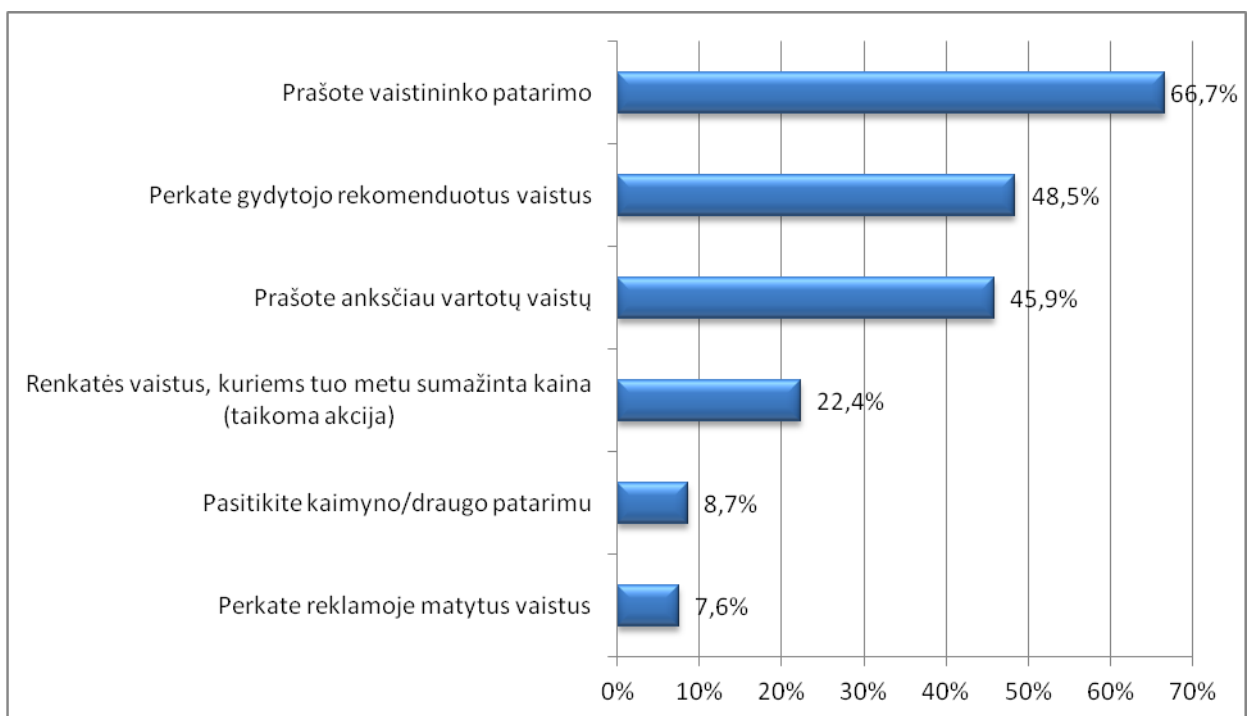
Daugelio pacientų nuomone, vaistų nuo peršalimo reklama jiems nėra naudinga. Taip teigė daugiau nei pusė (52,9 % apklaustųjų). Net 30,3 % jų abejojo šios reklamos nauda. Manančių, kad ši reklama jiems yra naudinga – tik 15,1 % (24 pav.).

24 pav. Pacientų nuomonės, ar vaistų nuo peršalimo reklama jiems yra naudinga

Šios apklausos rezultatai parodė, kad pirkdami vaistus nuo peršalimo 66,7 % pacientų prašo vaistinininko patarimo. 48,5 % jų perka gydytojo rekomenduotus vaistus, 45,9 % – prašo anksčiau vartotų vaistų. 22,4 % pacientų renkasi vaistus, kuriems tuo metu taikoma akcija. Kaimynų/draugų patarimu pasikliauja tik 8,7 %, o reklama – tik 7,6 % (25 pav.).

25 pav. Tyrimo dalyvių atsakymai, kaip jie renkasi vaistus nuo peršalimo vaistinėje

Vaistinėje moterys dažniau nei vyrai perka gydytojo rekomenduotus vaistus (pažymėjusių moterų dalis – 51,5 %, vyrų – 39,3 %), dažniau prašo anksčiau vartotų vaistų (moterų dalis – 49,3 %, vyrų – 36 %). Tuo tarpu vyrams labiau nei moterims svarbu tai, kad vaistą jie matė reklamoje (vyrų dalis – 18 %, moterų – 4,1 %) (23-25 lentelės).

23 lentelė. Vyrų ir moterų, vaistinėje perkančių gydytojo rekomenduotus vaistus nuo peršalimo, dalies statistinis palyginimas

			Vaistinėje perkate gydytojo rekomenduotus vaistus nuo peršalimo		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	54	35	$\chi^2=3,960, df=1, p=0,047$
		%	60,7%	39,3%	
	Moteris	N	130	138	
		%	48,5%	51,5%	

24 lentelė. Vyrų ir moterų, vaistinėje prašančių anksčiau vartotų vaistų nuo peršalimo, dalies statistinis palyginimas

			Vaistinėje prašote anksčiau vartotų vaistų nuo peršalimo		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	57	32	$\chi^2=4,758, df=1, p=0,029$
		%	64,0%	36,0%	
	Moteris	N	136	132	
		%	50,7%	49,3%	

25 lentelė. Vyrų ir moterų, vaistinėje perkančių reklamoje matytus vaistus nuo peršalimo, dalies statistinis palyginimas

			Vaistinėje perkate reklamoje matytus vaistus nuo peršalimo		
			Ne	Taip	
Lytis	Vyras	N	73	16	$\chi^2=18,393$, df=1, p<0,001
		%	82,0%	18,0%	
	Moteris	N	257	11	
		%	95,9%	4,1%	

Kaip parodoma 26 lentelėje, pirkdami vaistus nuo peršalimo vaistininko patarimo dažniausiai prašo 21-30 metų pacientai (jų dalis – 75 %), o rečiausiai – vyresni nei 60 metų (jų dalis – 46,7 %).

26 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų, perkant vaistus nuo peršalimo prašančių vaistininko patarimo, dalies statistinis palyginimas

			Pirkdami vaistus nuo peršalimo prašote vaistininko patarimo		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	16	48	$\chi^2=10,627$, df=4, p=0,031
		%	25,0%	75,0%	
	31-40 metų	N	37	73	
		%	33,6%	66,4%	
	41-50 metų	N	22	50	
		%	30,6%	69,4%	
	51-60 metų	N	20	46	
		%	30,3%	69,7%	
	61 metai ir daugiau	N	24	21	
		%	53,3%	46,7%	

Anksčiau vartotų vaistų nuo peršalimo vaistinėje dažniausiai prašo 21-30 metų pacientai (jų dalis – 67,2 %), o rečiausiai – vyresni nei 60 metų (jų dalis – 24,4 %) (27 lentelė).

27 lentelė. Skirtingo amžiaus pacientų, vaistinėje prašančių anksčiau vartotų vaistų nuo peršalimo, dalies statistinis palyginimas

			Vaistinėje prašote anksčiau vartotų vaistų nuo peršalimo		
			Ne	Taip	
Amžiaus grupė	21-30 metų	N	21	43	$\chi^2=27,417$, $df=4$, $p<0,001$
		%	32,8%	67,2%	
	31-40 metų	N	51	59	
		%	46,4%	53,6%	
	41-50 metų	N	47	25	
		%	65,3%	34,7%	
	51-60 metų	N	40	26	
		%	60,6%	39,4%	
	61 metai ir daugiau	N	34	11	
		%	75,6%	24,4%	

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Išvados

1. Dauguma apklaustųjų, net 72 %, esant aukštai temperatūrai, naudojo vaistus su acetaminofenu. Peršalimo simptomams malšinti respondentai dažniausiai rinkosi kompleksinį vaistą su acetaminofenu –Theraflu (33,3 %).
2. Apie acetaminofeno kenksmingumą žinojo daugiau nei 80 % apklaustųjų, bet maksimalią rekomenduojama acetaminofeno paros dozę žinojo tik 10 % respondentų.
3. Tyrimo duomenų analizė parodė, kad Paracetamolį bei sudėtinius vaistus su Paracetamoliu beveik pusė pacientų (48,7 %) pasirenka vartoti savo nuožiūra, 38,7 % šių vaistų įsigyja rekomendavus vaistininkui, o 28,3 % – paskyrus gydytojui.
4. Vyrai dažniau nei moterys rinkdamiesi vaistus nuo peršalimo pasikliauja reklama televizijoje ar radijuje (vyrų dalis – 18 %, o moterų – 4,1 %).
5. Apie vaistų su acetaminofenu vartojimo pavojų vaistininkas perspėja nepakankamai dažnai. Tik kiek daugiau nei trečdalis apklaustų pacientų (35 %) teigė, kad tikrai gauna šiuos perspėjimus.
6. Beveik pusė respondentų (48,5 %) nuo peršalimo gydososi ne vien tik gydytojo paskirtais vaistais. Iš jų 42,2 % kartu vartoja maisto papildus, o 21,8 % homeopatinius preparatus.

Pasiūlymai

Norint užtikrinti racionalų vaistų vartojimą, būtina glaudžiai bendradarbiauti gydytojams, pacientams ir farmacijos specialistams. Tai svarbu siekiant bendrų gydymo tikslų įgyvendinimo.

Vartojant sudėtinius vaistus su acetaminofenu nuo peršalimo ar skausmo, svarbu pacientą įspėti, kad nevartotų daugiau nei vieno panašios sudėties preparato vienu metu, nes atsiranda acetaminofeno perdozavimo pavojus.

Būtina išsiaiškinti pacientų peršalimo simptomus, kad galėtume rekomenduoti jiems tinkamiausią vaistą, kuris užtikrintų efektyvų ir saugų gydymą. Svarbu informuoti pacientus apie vaistinio preparato vartojimo dažnumą, sąveika su kitais vartojamais vaistais.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Chhaya V Sharma, Vivek Mehta. Paracetamol: mechanisms and updates. Contin Educ Anaesth Crit Care Pain (2014) 14 (4): 153-158. [Internete]. [žiūrėta 2016.11.25]. Internetinė prieiga: <https://academic.oup.com/bjaed/article-lookup/doi/10.1093/bjaceaccp/mkt049>
2. Prescott LF. Paracetamol: past, present, and future. Am J Ther. 000 Mar;7(2):143-7. [Internete]. [žiūrėta 2016.12.10]. Internetinė prieiga: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11319582>
3. Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. Vaistų paieška. 2015 [Internete]. [žiūrėta 2016.12.10]. Internetinė prieiga: <https://vapris.vvkt.lt/vvkt-web/public/medications/view/11139>
4. Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie LR SAM. 2016m. veiklos ataskaita. [Internete]. [žiūrėta 2017.03.25]. Internetinė prieiga: <http://www.vvkt.lt/Ataskaitos>
5. Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. Ataskaita apie vaistų suvartojimą 2016 metais VVKT. Vilnius, 2017. [Internete] [žiūrėta 2017.03.25] Internetinė prieiga: <http://www.vvkt.lt/lit/Parengta-vaistu-suvartojimo-2016-m-ataskaita/1759/1>
6. HIGIENOS INSTITUTO SVEIKATOS INFORMACIJOS CENTRAS. Sužalojimai ir apsinuodijimai Lietuvoje 2015m. Vilnius, 2016m. [Internete]. [žiūrėta 2017.02.14]. Internetinė prieiga: <http://sic.hi.lt/data/Traumos2015.pdf>
7. Office for National Statistics (ONS) [GB]. Deaths related to drug poisoning in England and Wales: 2015 registrations. 2016m. [Internete]. [žiūrėta 2017.02.15]. Internetinė prieiga: <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/birthsdeathsandmarriages/deaths/bulletins/deathsrelatedtodrugpoisoninginenglandandwales/2015registrations>
8. Lietuvos Respublikos vaistinių preparatų registras. VVKT, [Internete]. [žiūrėta 2016.12.22]. Internetinė prieiga: http://extranet.vvkt.lt/paieska/details.php?id=14360&thislanguage=lang_lt
9. Toska, E., Zagorsky, R., Figler, B. and Cheng, F. (2014), Transcriptomic Studies on Liver Toxicity of Acetaminophen. Drug Dev. Res., 75: 419–423. doi:10.1002/ddr.21227. [Internete]. [žiūrėta 2017.01.22]. Internetinė prieiga: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ddr.21227/abstract>

10. PubMed.gov. Emeritus Professor of Clinical Pharmacology, University of Edinburgh, Edinburgh, Scotland, United Kingdom. Paracetamol: past, present, and future. *Am J Ther.* 2000 Mar;7(2):143-7 [Internet]. [žiūrėta 2016.12.20]. Prieiga internete: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/11319582>.
11. Mabbot V., Robinson M., Segrave A., Brennan Q. Australian Statistics on Medicines 2010., Australian Government Department of Health and Ageing., 2012 m [Internet]. [žiūrėta 2017.01.05]. Internetinė prieiga: <http://www.pbs.gov.au/statistics/asm/2010/australian-statistics-on-medicine-2010.pdf>
12. The Register of Medical Product Statistics. Statens Serum Institut; National Institute for Health Data and Disease Control of Denmark. [Internet]. [žiūrėta 2016.12.09]. Internetinė prieiga: <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:781991/FULLTEXT03.pdf%2013>
13. Pečar-Čad S., Hribošvek T. Ambulantno predpisovanje zdravil v Sloveniji po ATC klasifikaciji v letu 2011. Insitut za varovanje zdravja republike Slovenije., 2012 m. . [Internet]. [žiūrėta 2016.11.10]. Internetinė prieiga: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/ambulantno_predpisovanje_zdravil_v_slo_po_atc_klasifikaciji_2012.pdf
14. Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba. “2013-2015 m. vaistų suvartojimo Baltijos valstybėse statistika”. Vilnius, 2016.10.26 [Internet]. [žiūrėta 2016.12.22]. Internetinė prieiga: <http://www.vvkt.lt/lit/Triju-Baltijos-aliu-vaistu-suvartojimo-statistika/926>
15. Regina M. Botting; Mechanism of Action of Acetaminophen: Is There a Cyclooxygenase 3?. *Clin Infect Dis* 2000; 31 (Supplement_5): S202-S210. doi: 10.1086/317520 [Internet]. [žiūrėta 2017.01.10]. Internetinė prieiga: <https://academic.oup.com/cid/article-lookup/doi/10.1086/317520>
16. Andreas Straube, Bernhard Aicher, Bernd L Fiebich and Gunther Haag Combined analgesics in (headache) pain therapy: shotgun approach or precise multi-target therapeutics? [Internet]. [žiūrėta 2017.03.30]. Internetinė prieiga <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3080296/>
17. Acetaminophen [Internet]. [žiūrėta 2016.12.09]. Internetinė prieiga: <https://livertox.nih.gov/Acetaminophen.htm#insert>
18. Bertram G. Katzung. Bendorji ir klinikinė farmakologija. Versta iš 9 leidimo. Charibė, Vilnius, 2007; p. 590
19. Craig M, Jeavons R, Probert J., Benger J. Randomised comparison of intravenous paracetamol and intravenous morphine for acute traumatic limb pain in the emergency department *Emerg Med J* 2012 vol. 29 (pg. 37-9)

20. Apfel CC, Turan A, Souza K, Pergolizzi J., Hornus C. Intravenous acetaminophen reduces postoperative nausea and vomiting: a systematic review and meta-analysis. *Pain* 2013, vol. 154 (pg. 677-89)
21. Farah Jibril, Sherif Sharaby, Ahmed Mohamed, Kyle J Wilby. Intravenous versus Oral Acetaminophen for Pain: Systematic Review of Current Evidence to Support Clinical Decision-Making. [Internet]. [žiūrėta 2017.03.16]. Internetinė prieiga: <http://www.cjhp-online.ca/index.php/cjhp/article/view/1458/2155>
22. Paulo Dornelles Picon, Marisa Boff Costa, Rafael da Veiga Picon, Lucia Costa Cabral Fendt, Maurício Leichter Suksteris, Indara Carmanim Saccilotto et al. Symptomatic treatment of the common cold with a fixed-dose combination of paracetamol, chlorphenamine and phenylephrine: a randomized, placebo-controlled trial. Published: 22 November 2013. [Internet]. [žiūrėta 2017.02.26]. Internetinė prieiga: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4222817/>
23. Jonas Šurkus, Tomas Vilius Kajokas, Sigita Goštautaitė, Irina Mironova, Ramunė Rutkauskaitė, Robertas Badaras et al. Medicinos toksikologija: ūminių apsinuodijimų diagnostika ir gydymas. Vilnius, 2010; p. 114 [Internet]. [žiūrėta 2017.02.26]. Internetinė prieiga: <http://www.apsinuodijimai.lt/wp-content/uploads/2016/05/MMM31-paracetamolius.pdf>
24. European Pharmacopoeia 7.0. Council of Europe. Paracetamol 01/2008:0049, p. 267. [Internet] [žiūrėta 2016.11.15]. Internetinė prieiga: <http://www.fptl.ru/biblioteka/farmacop/EP-7.0-2.pdf>
25. Dienstag J.L. Chapter 305. Toxic and Drug – Induced Hepatitis. In: Longo D.L., Fauci A.S., Kasper D.L., Hauser S.L., Jameson J., Loscalzo J. et al. Harrison's Principles of Internal Medicine, 18th Edition. McGraw-Hill; 2012 m.
26. A.Kulo, K. Van Calsteren, M. van de Velde, N. Mulabegovic, R. Verbesselt, J.N. De Hoon et al. Weight, pregnancy and oral contraceptives affect intravenous paracetamol clearance in young women, *European Review for Medical and Pharmacological Sciences* 2014; 18: 599-604 [Internet]. [žiūrėta 2017.03.10]. Internetinė prieiga: <http://www.europeanreview.org/wp/wp-content/uploads/599-604.pdf>
27. Menen E. Mund, David Quarcoo, Christoph Gyo, Dörthe Brüggmann and David A. Groneberg. Paracetamol as a toxic substance for children: aspects of legislation in selected countries. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*. 2015; 10: 43. [Internet] [žiūrėta 2017.02.03]. Internetinė prieiga: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4674926/>

28. Liudmila L. Mazaleuskaya, Katrin Sangkuhl, Caroline F. Thorn, Garret A. FitzGerald, Russ B. Altman, and Teri E. Klein. PharmGKB summary: Pathways of acetaminophen metabolism at the therapeutic versus toxic doses. [Internet] [žiūrėta 2017.03.20]. Internetinė prieiga: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4498995/>
29. Nela Ivanova, Fidelie Kalambayi, Kai Kliiman, Plamen Mamihin, Vaira Leimane, Laura Narkauskaitė et al. Visuomenės sveikatos priežiūros ir pilietinės visuomenės stiprinimas kovai prieš tuberkuliozės epidemiją tarp pažeidžiamųjų grupių. TUBIDU, 2011–2014 m. [Internet]. [žiūrėta 2017.03.10]. Internetinė prieiga: http://www.hi.lt/uploads/pdf/leidiniai/Rekomendacijos/TUBIDU%20Guidance_Lt.pdf
30. Nyfort-Hansen K, Henschke PJ, Gallus AS. Warfarin and acetaminophen interaction Pharmacotherapy. 2003 Jan;23(1):109-12. [Internet] [žiūrėta 2016.12.03]. Internetinė prieiga: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/12523469>
31. Garry G. Graham, Kieran F. Scott, and Richard O. Alcohol and paracetamol. 1 Feb 2004. [Internet]. [žiūrėta 2017.03.10]. Internetinė prieiga: <https://www.nps.org.au/australian-prescriber/articles/alcohol-and-paracetamol#4>
32. Sample size calculator. [Internet]. [žiūrėta 2016 11 25]. Internetinė prieiga: <http://www.raosoft.com/samplesize.html>

PRIEDAI

1 priedas.

Lietuvoje registruoti vaistai su acetaminofenu

	Paracetamolis	Acetilsalicilinė rūgštis	Propifenazonas	Kodeino fosfato hemihidratas	Kofeinas	Askorbo rūgštis
Paracetamolis tab.	500mg	-	-	-	-	-
APAP gran.	250mg	-	-	-	-	-
APAP tab.	500mg	-	-	-	-	-
APAP diretto gran.	500mg	-	-	-	-	-
Askofenas L	200mg	200mg	-	-	36,61mg	-
Citramonas forte L	300mg	240mg	-	-	27,46mg	-
Citramonas L	180mg	240mg	-	-	27,46mg	-
Citramon forte stirol	240mg	320mg	-	-	40mg	-
Citramon phs	180mg	240mg	-	-	30mg	-
Sir. Eferalgan	30mg/ml	-	-	-	-	-
Supp.Eferalgan	80mg 150mg 500mg	-	-	-	-	-
Eferalgan C efer.tab.	330mg	-	-	-	-	200mg
Neaskofenas	200mg	200mg			40mg	
Neocitramonas	200mg	240mg	-	-	30mg	-
Panadol tab.	500mg	-	-	-	-	-
Susp.Panadol	120mg/5 ml	-	-	-	-	-
Panadol extra	500mg	-	-	-	65mg	-
Supp.Paracetamol-rph	125mg 250mg 500mg	-	-	-	-	-
Saridon	250mg	-	150mg	-	50mg	-
Solpadeine tab./sol.tab.	500mg	-	-	8mg	30mg	-
Ultracod tab.	500mg	-	-	30mg	-	-
Co Codamol	500mg 1000mg	-	-	30mg 60mg	-	-

Lietuvoje registruoti vaistai su acetaminofenu

	Parceta- molis	Pseudoefedri- nas	Dekstrometorfa- nas	Fenilefrin- as	Terpinhidra- tas	Askor- bo rūgštis
Aidex tab.	500mg	30mg	15mg	-	-	60mg
Aidrinex pulv.	750mg	-	-	10mg	-	60mg
Coldrex tab.	500mg	-	-	20mg	20mg	30mg
Coldrex pulv.(lemon, Lemon& Honey, Blackcurant	750mg	-	-	10mg	-	60mg
Coldrex HotReam Menthol Active	600mg	-	-	10mg		40mg
Coldrex MaxGrip	1000mg	-	-	10mg		40mg
COLDREX Maxgrip MENTHOL & BERRIES	1000mg	-	-	10mg		60mg

Lietuvoje registruoti vaistai su acetaminofenu

	Paracetamolis	Pseudoefedrinas	Dekstrometorfanas	Fenilefrinas	Kofeinas	Askorbo rūgštis
Daleron Cold3 Tab.	325mg	30mg	15mg	-	-	-
Diopexx pulv.	1000mg	-	-	12,2mg	-	-
Febrisan pulv.	750mg	-	-	10mg	-	60mg
Paracetamol /ascorbic acid/ pheniramine Norpharm	500mg	-	-	25mg	-	200mg
Fervex pulv	500mg	-	-	25mg	-	200mg
	280mg	-	-	10mg	-	100mg
Gripex tab.	325mg	30mg	10mg	-	-	-
Gripex Thermal Pulv.	650mg	-	-	10mg	-	50mg
	1000mg			12,2mg		100mg
Swispara Pulv.	500mg	-	-	12,2mg	-	-
	1000mg			12,2mg		
Tarafen pulv.	500mg	30mg	15mg	-	-	-
TheraFlu ND pulv.	1000mg	60mg	30mg	-	-	-
TheraFlu SV pulv.	500mg	30mg	-	-	-	-

Lietuvoje registruoti vaistai su acetaminofenu

	Paracetamolis	Pseudo-efedrinas	Dekstro-metorfanas	Fenilefrinas	Kofeinas	Gvajfenzinas	Chlorfenaminas
Flusimex NT kaps.	250mg	30mg	10mg	-	-	-	2mg
Flusimex kaps.	250mg	30mg	10mg	-	-	-	-
Grippostad C pulv.	600mg	-	-	-	-	-	-
TheraFlu Pulv.	1000mg	-	-	12,2mg	-	200mg	-
TheraFlu NT pulv.	1000mg	60mg	30mg	-	-	-	4mg
TriFlunex Pulv.	500mg	-	-	10mg	-	200mg	-
Grippostad C kaps.	200mg	-	-	-	25mg	-	2,5mg

Lietuvoje registruoti vaistai su acetaminofenu ir opioidiniais anestetikais

	Paracetamolis	Tramadolis
Doreta tab.	325mg	37,5mg
Doreta tab.	650mg	75mg

2 priedas. Anketa

Gerb. Respondente,

Esame Vilniaus Universiteto (VU) Medicinos fakulteto, penkto kurso studentės, atliekančios tyrimą apie nereceptinių vaistų su paracetamoliu įsigyjimo bei vartojimo problemas Lietuvoje. Šiam tyrimui yra reikalinga anoniminė informacija į žemiau nurodytus klausimus. Duomenys bus panaudoti tik mokslo tiriamojo darbo tikslams. Pažymėkite Jums tinkantį atsakymą (žymėjimo pavyzdys - X), jeigu nėra tinkamo atsakymo varianto parašykite savo.

Dėkojame už Jūsų nuomonę.

Anketa

1. Lytis?

- Vyras
- Moteris

2. Amžius?

- 21-30 metų
- 31-40 metų
- 41-50 metų
- 51-60 metų
- 61 metų ir daugiau

3. Išsilavinimas?

- Vidurinis
- Spec. vidurinis
- Aukštesnysis
- Aukštasis neuniversitetinis
- Aukštasis universitetinis
- Kita _____

4. Socialinė padėtis?

- Studentas
- Dirbantis
- Bedarbis
- Pensininkas

5. Kokius vaistus vartojate, esant aukštai temperatūrai?

(galimi keli variantai)

- Paracetamolį
- Ibuprofeną
- Aspiriną
- Nevartoju nieko
- Kita_____

6. Kokius kompleksinius vaistus nuo peršalimo su paracetamoliu vartojate dažniausiai?

- Gripex
- Theraflu
- Daleron Cold 3
- Coldrex
- Fervex
- Kita_____

7. Kokius vaistus su paracetamoliu naudojate, esant galvos skausmui?

- Citramonas, Citramonas forte, Neocitramonas
- Saridon
- Askofenas, Neoaskofenas
- Solpadeine
- Paracetamolis, APAP
- Nevartoju

8. Ar vartojate vaistus su paracetamoliu, esant danties skausmui?

- Taip
- Ne

9. Ar vartojate vaistus su paracetamoliu pilvo skausmams malšinti?

- Taip
- Ne

10. Kodėl renkatės vaistus su paracetamoliu?

- Prieinama kaina
- Greitas poveikis
- Gerai žinomas vaistas
- Patogi vartojimo forma
- Nevartoju
- Kita _____

11. Ar žinote, kokia yra maksimali rekomenduojama paracetamolio dozė suaugusiems per parą?

- 500 mg (1 tabletė)
- 1000 mg (2 tabletės)
- 2000 mg (4 tabletės)
- 4000 mg (8 tabletės)
- Nežinau
- Kita _____

12. Ar žinote, kad per didelė paracetamolio dozė gali būti kenksminga?

- Taip
- Ne

13. Ar paracetamolį bei sudėtinius vaistus su paracetamoliu vartojate?

- Paskyrus gydytojui
- Rekomendavus vaistininkui
- Savo nuožiūra
- Kita _____

14. Ar sergant peršalimu, be paskirtų vaistų nuo peršalimo, vartojate kitus papildomai įsigytus vaistus?

- Taip
- Ne (atsakinėkite 18 klausimą)

15. Jeigu 14 klausime atsakėte taip, tai kokius?

Nuo galvos skausmo:

- APAP
- Saridon
- Solpadeine
- Citramon
- Askofen

Nuo sąnarių skausmo:

- APAP
- Diclofenac (Diclac, Olfen, Naklofen, Dicloberl ar kt.)
- Ibuprofen (Ibuprom, Ibumetin, Ibumax ar kt.)

Nuo temperatūros:

- Paracetamol
- APAP
- Efferalgan
- Panadol
- Aspirin

Kita _____

16. Ar naudojant vaistus nuo peršalimo, kartu vartojate?

a) Maisto papildus:

Taip (parašykite kokius)

Ne

b) Augalinius vaistus:

Taip (parašykite kokius)

Ne

c) Homeopatinius vaistus:

Taip (parašykite kokius)

Ne

17. Ar vaistininkas Jus perspėja apie galimą vaistų nuo peršalimo šalutinį poveikį?

Taip

Kartais

Ne

18. Ar sergate lėtinėmis ligomis?

Taip (Išvardinkite kokiomis)

Ne

19. Jeigu 19 klausime atsakėte taip, ar vartojate nuo peršalimo kompleksinius vaistus su paracetamoliu (Gripex, Theraflu, Fervex, Coldrex, Daleron Cold 3, Tarafen, TriFlunex)?

- Taip
- Ne
- Kartais

20. Kas daro didžiausią įtaką, išsigyjant vaistus nuo peršalimo?

(galimi keli variantai)

- Vaisto kaina
- Reklama televizijoje, radijuje
- Draugo/ kaimyno patarimas
- Gydytojas
- Vaistininkas
- Vaisto kokybė
- Vartojote anksčiau ir tas vaistas padėjo
- Kita _____

21. Kaip manote, ar vaistų nuo peršalimo reklama yra Jums naudinga?

- Taip, parašykite kodėl?

_____

- Nežinau

- Ne, parašykite kodėl?

_____

22. Pirkdami vaistus nuo peršalimo vaistinėje Jūs?

(galimi keli variantai)

- Prašote vaistininko patarimo
- Perkate gydytojo rekomenduotus vaistus
- Prašote anksčiau vartotų vaistų
- Perkate reklamoje matytus vaistus
- Renkatės vaistus, kuriems tuo metu sumažinta kaina (taikoma akcija)
- Pasitikite kaimyno/draugo patarimu
- Kita _____